

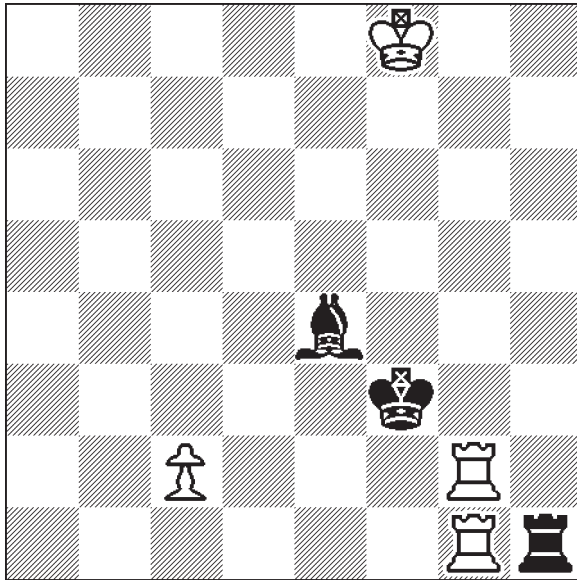

SUOMEN TEHTÄVÄNIEKAT

N:o 2 / 2007 28.5.2007 61. vuosikerta

Proceedings of the Finnish Chess Problem Society

Pentti Sola Deutsche Märchenschachzeitung 1932

a#3*

4+3

Sisällysluettelo

Pääkirjoitus	35
Omistusensipainoksia	36
Kevätpäivät	37
Kv. ratkaisukilpailu	38
Paha pähkinä	39
Suomalaistehtävien tietokannasta	39
Tehtäväkongressi 2007	40
8. WCCT	40
Ratkaisemisen EM-kilpailu	40
Muistutuksia	40
Laadinnan henkilökohtainen MM	40
Pentti Sola 100 MT	41
Ensipainokset	42
Ratkaisupisteet	55
Lautamies	55
Laatijamuotokuva: Christer Jonsson..	56
Lahten Shakin avoin ratkaisijamestaruus	60

Funktionmuutosteemoja 2 siirron mattitehtävissä	61
ST 30 vuotta sitten	71
Summary	72

Muistilista

⌘ ST 3/2007 aineisto viimeistään
19.6.2007 päätoimittajalle
⌘ Ajankohtaisia laadintakilpailuja sivuil-
la 40-41

Kansitehtävän ratkaisu on sivulla 35/ *The
solution to the cover problem is on p. 35*

SUOMEN TEHTÄVÄNIEKAT

Julkaisija / Publisher:

Suomen tehtäväniekat ry.
<http://www.sci.fi/~stniekat/st/index.htm>

Puheenjohtaja / Chairman:

Jorma Paavilainen, Eetinkuja 3 N 56, 02360
Espoo. Puh./Tel. 09-855 7383,
e-mail: jomapa@kolumbus.fi

Sihteeri / Secretary:

Kari Karhunen, Rukotie 7 B, 00760 Helsinki,
e-mail: kkkarhunen@luukku.com

Taloudenhoitaja / Treasurer:

Kauko Virtanen, Välimäenkuja 3 D 20, 33430
Vuorentausta. Puh./Tel. 03-3483447
email: kauko.virtanen@tuubi.net

Pirkanmaan shakkitehtäväkerho: Kauko
Virtanen

Satakunnan osasto: Veikko Valo,
PL 153, 28101 Pori

Turun osasto: Hannu Sokka,
Kastuntie 47 B 20, 20300 Turku

Vaasan osasto: Seppo Praski,
Varisselänkatu 16 A 2, 65200 Vaasa

Lahten Tehtäväshakki: Hannu Joentaus-
ta, Kunniatie 56, 15560 Nastola

Päätoimittaja ja toimituksen osoite / Editor in chief:

Jorma Paavilainen, Eetinkuja 3 N 56, 02360
Espoo. Puh./Tel. 09-855 7383,
e-mail: jomapa@kolumbus.fi

Muu toimituskunta / Editorial staff: Mika-
el Grönroos, Hannu Harkola, Hannu Sok-
ka, Henry Tanner, Marko Ylijoki

Taitto / Layout: Harkola, Ylijoki, Paavilai-
nen

Painopaikka / Printed in: Picaset Oy, Hel-
sinki 2007

Pankkitilit / Bank accounts:

Nordea Ylöjärvi 144330-41886
Sampo 800020-4659651

Jäsenmaksu 2007: 25 EUR

Vuositalaus ei-jäsenille 2007: 28 EUR

Subscription fee abroad 2007: 28 EUR

Irtonumerohinta / Single issues: 6 EUR

Osoitteenmuutokset sihteerille! /
Changes of address to the secretary!

Viestikapula

Kansitehtävämme kunniottaa 100 vuotta sitten syntyneen suuren suomalaisniekan muistoa. Tehtävä on teemaesimerkki myös tuoreessa kilpailujulistuksessa, saksalaisen *Die Schwalbe* -lehden kilpailussa apumatti- tai pattitehtäville, joiden ratkaisujen loppuasemat ovat pseudo-identtisiä - tavallaan samanlaisia, tavaltaan erilaisia. Mistä on kysymys, selvinnee tehtävää tutkimalla.

Tehtävän ns. vaihdelma eli ratkaisu ilman mustan ensimmäistä siirtoa on 1.-Td1 2.Te1 Tdd2 3.Te3 Tdf2#, ratkaisu 1.Th2 Td2 2.Te2 Tg2 3.Te3 Tdf2#. Loppuasemat näyttävät samoilta, mutta ovatko ne sitä?

Pentti Sola, 1907-1940, oli yksi suomalaisen tehtävähakin kaikkien aikojen suuria. Hän oli kirjoittaja (Suomi-kirja vuonna 1934), laatija, tehtäväteoreetikko ja aktiivinen myös järjestötoiminnassa. Sola laati monipuolisesti ja korkeatasoisesti eri aloilta. FIDE-albumipisteitä hänellä on 8,67. Sisäsivuilla on kansainvälisen laadintakilpailun julistus Pentti Solan syntymän 100-vuotisjuhlan kunniaksi.

Monien muiden harrastusten tavoin tehtävähakki pohjautuu edeltäneiden sukupolvien tekemään työhön, jolla on luotu aineellista ja henkistä pohjaa nykyisten harrastajien tueksi. Tämä ilmeni äskettäin kauniilla tavalla, kun kevätpäivillä saatiin esimakua suomalaisten tehtävien tietokannasta. Tehtävien kokoamisen aloitti Timo Sarvela jo vuosikymmeniä sitten, nyt Marko Ylijoki on saattanut tämän ns. Sarvelan kokoelman sähköiseen muotoon.

Kokoelmassa on merkittävä osa suomalaisten laatimista tehtävistä, mutta ei toki vielä läheskään kaikki. Työ jatkuu, siitähän enemmän sisäsivuilla sekä myös tulevisia ST-lehden numeroissa.

Yksi osa viestin viemistä eteenpäin on tämä lehti, joka pyrkii sisukkaasti muun muassa edistämään harrastajien asiaa, jakamaan tietoa ja ylläpitämään yhteenkuuluvuuden tunnetta. Miten tässä onnistutaan, on asia sinänsä.

Omalta osaltaan jokainen harrastaja voi kiidättää viestikapulaa, esimerkiksi innostamalla muita hyvään ja elämänikäiseen harrastukseen.

Vuoden toinen tehtävälehti käsittelee tuttuja aiheita: kevätpäivät, laadintakilpailujen julistuksia, kutsu tehtäväkongressiin Rodokselle, artikkeleita eri aiheista ja pikku-uutisia. Mukana on luonnollisesti myös ensipainososasto, monipuolisempana kuin pitkään aikaan. Eri ensipainososastojen toimittajuuksia on järjestelty uudelleen ja toivottavasti lopputulos osoittautuu hyväksi.

Kesä voi olla erinomaista laadinta-aikaa, vaikka tänä vuonna ST ei julistakaan perinteistä kesäkilpailua. Laadintakilpailuja on muutenkin riittävästi, kuten esimerkiksi sisäsivujen otsikon "Muistutuksia" alta huomaa.

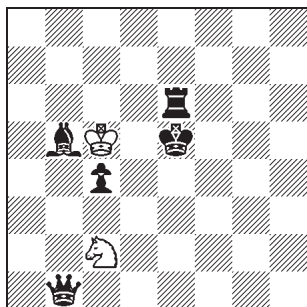
Kesän jälkeen onkin jo aika odotella syyspäiviä ja matkata tehtäväkongressiin, vai kuinka?

Hyvää kesää!

Jorma Paavilainen

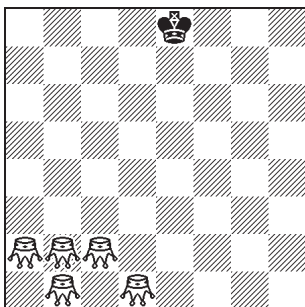
Omistusensipainoksia

1) Henry Tanner
om: Seppo Praski 50

a#5 2.1... 2+5

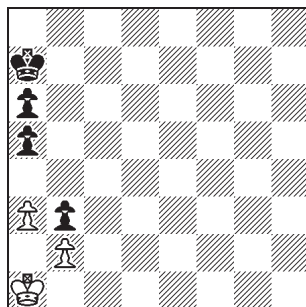
2) Henry Tanner
om: Hannu Sokka 60

a#6 5+1

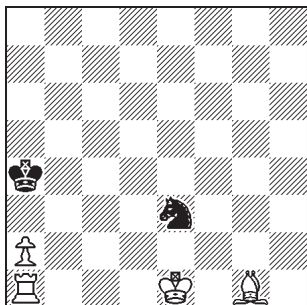
b) asema askel oikealle
b) all pieces one square →

3) Henry Tanner
om: Yrjö Hiltunen 90

a#9 3+4

4) Jorma Pitkänen
om: Lahden Tehtävähakki

a#3 2.1... 4+2

Toisin kuin ST 1/2007 väitti, niin Yrjö Hiltunen täytti 90 vuotta, ei 85 vuotta. Pahoittelut virheestä!

Lisää omistustehtäviä ensipainososastossa

Ratkaisut:

1) 1.Lc6 Ra3 2.Dd3 Kb6 3.Kd4 Kc7 4.Te3 Kd6 5.Le4 Rb5# ja 1.Td6 Rd4 2.Td5+ Kb6 3.Kd6 Kb7 4.Kc5 Kc7 5.Db4 Re6#. Ihannematit; vR tekee matin ruudusta, jossa kuvioasemassa on musta upseeri.
2) a) 1.Kd7 Hdb3 2.Kc6 Hc4 3.Kb5 Hb6 4.Ka6 Hb7 5.Ka7 Hc5+ 6.Ka8 Hc6#; b) 1.Ke7 He8 2.Kd7 Hd8 3.Ke7 Hf6 4.Kf7 Hg6 5.Kg8 Hc3 6.Kh8 Hg7#. Symboliikkana siirtoluvun lisäksi Heinäsirkat.

3) 1.Kb6 Kb1 2.Kb5 a4+ 3.Kxa4 Kc1 4.Kb5 Kd2 5.a4 Kc3 6.a3 Kxb3 7.Ka5 Kc3 8.Ka4 Kc4 9.a5 b3#.

Ihannematti. Edeltäjäetsinnässä löytyi unkarilaistehtävä, josta oma tehtäväni poikkeaa mielestäni (HT) riittävästi: Jenő Bán, 4. kum., *Tipografia* TT 1965-1966: Ka1, sa5, b2 - Ka8, sa6, a7, b3; a#9; 1.Kb7 Kb1 2.Kc6 Kc1 3.Kb5 Kd2 4.Kxa5 Kc3 5.Kb6 Kxb3 6.a5 Kc4 7.a4 b3 8.Ka5 Kc5 9.a6 b4#.

4) 1.Rd5 0-0-0 2.Rb4 Td5 3.Ka3 Ta5# ja 1.Rc4 Kd1 2.Kb4 Tb1+ 3.Kc3 Tb3#. Symboliikka: L, T ja s.

Kevätpäivät 2007

Legendaaristen kevätpäivien aika oli tänä vuonna 31.3.-1.4. Paikka oli tuttu, Espoon Nuksiossa sijaitseva Brobackan ulkoilumaja. Paikalla oli kymmenen niekkaa - enemmänkin olisi mahtunut! Poissaolleet menettivät kauniin kevätkiiklonlopun sekä mukavan tapahtuman ilot.

Kevätpäivien suurin tapahtuma oli ehdottomasti suomalaisten tehtävien tietokannan ensi-ilta. Tietokantaa esitellään toisaalla tässä lehdessä.

Mikael, Henry ja Hannu pitivät apumatipainotteisia esitelmiä, joiden pohjalta keskusteltiin vilkkaasti. Harri Hurme esiteli tuoreen WCCT-kilpailun lopputehtäviä, joita Suomi alkaa tuomita neljän muun maan ohella.

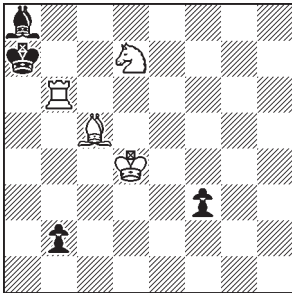
Ratkaisukilpailun järjesti Neal Turner, kohteina oli 12 tehtävää ja aikaa kolme tuntia. Tulokset:

1. Kari Karhunen 57,5
2. Henry Tanner 54,5
3. Harri Hurme 52
4. Jorma Paavilainen 51
5. Janne Syväniemi 27,5
6. Hannu Harkola 23,5
7. Olli Heimo 21
8. Mikael Grönroos 19,5

Näytteenä siisti nelisiirtoinen:

Aleksander Grin

1. palkinto Z. Birnov MT 1996

4#

4+4

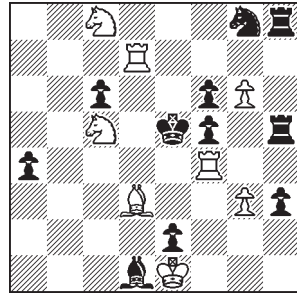
Ratkaisu jutun lopussa. Pikalaadintateema oli Pauli Perkonojan ehdotus: tehtävissä tapahtuu siirto X ja heti sen jälkeen

vastustaja tekee samansuuntaisen ja -mittaisen siirron. Kuusi tehtävää osallistui, yhteistuomion parhaat:

- 1.-2. palkinto Janne Syväniemi
- 1.-2. palkinto Jorma Paavilainen
3. palkinto Mikael Grönroos

Janne Syväniemi

1.-2. palkinto ST kevätpäivät 2007

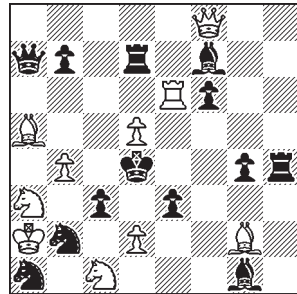
2#

8+11

1.Ra7? Re7! 1.Rd6? Rh6! 1.Lc4? Lc2!
1.Tf3! (2.Te3#) Th4 2.Txf5# (lisämuunnelma 1.-f4 2.gxf4#, lisähoukutus 1.Rb6? Lb3!)

Jorma Paavilainen

1.-2. palkinto ST kevätpäivät 2007

2#

10+13

1.Dg7! (2.Dxf6#) 1.-Db8/Txd5/Rc4/Rd3/Lh2 2.Lb6/Te4/Rb5/Re2/dxe3# (lisämuunnelma 1.-Th5/Th6 2.Dxg4#)

Grinin tehtävän ratkaisu: **1.Kc3!** (2.Tb4+ Ka6 3.Tb8+) 1.-b1R+ 2.Kb4 L~/Lb7 3.Tb5+/Ta6+, 1.-Lb7 2.Txb2+ Ka8/Ka6 3.Lf2/Lb6

KANSAINVÄLINEN RATKAISUKILPAILU

3. kansainvälisen ratkaisukilpailun lopullisissa tuloksissa sai Henry Tanner 2 pistettä lisää tehtävästä 4. Hän ilmoitti sivu-

ratkaisun ja myöhemmät perustelut vaikuuttivat tuomarinkin.

Suomalaisten tulokset ovat:

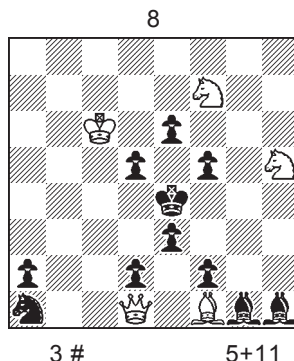
ISC 21.1.2007	Yht.	Aika	Sija	Kv. sija	Uusi relo	Muutos
Jorma Paavilainen	43,0	240	1	14	2346	-25
Joose Norri	42,0	240	2	19	2236	-1
Kari Valtonen	40,5	240	3	22-23	2314	-25
Harri Hurme	39,5	238	4	24	2284	-21
Terho Marlo	37,0	236	5	31	2187	-5
Kari Karhunen	34,5	240	6	48	2276	-36
Henry Tanner	33,5	239	7	51	2233	-28
Petteri Paronen	24,5	232	8	91	1940	15
Jyrki Kiltti	18,5	224	9	125	2039	-46
Janne Syväniemi	17,0	240	10	134-136	1987	-22
Hannu Salokangas	11,0	240	11	166-170	1861	-1
Tommi Lantta	10,0	238	12	174	1885	-20
Hannu Harkola	8,5	237	13	183	1935	-37
Arto Heimonen	5,0	236	14	190	1794	(uusi)

Ukrainalaisten ratkaisupaperit eivät saaneet tuomarille ajoissa, joten he jäivät pois virallisista tuloksista. Ratkaisijoita oli näin yhteensä 197. Listan kärki ei muuttunut viime numerossa esitetystä.

Kuvioiden alla olevat tekstit olivat väärin. Oikeat ovat:

- 1) 2#, 10+7
- 2) 3#, 10+9
- 3) 6#, 7+13
- 4) voitto, 4+5
- 5) a#3, 2 ratk., 5+14
- 6) i#5, 11+2
- 7) 2#, 9+9
- 8) 3#, 5+11
- 9) 4#, 6+14
- 10) voitto, 7+5
- 11) a#5, 2 ratk., 4+15
- 12) i#3, 10+15

Oikea kuvio 8 on:

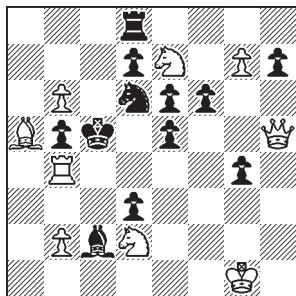
- 8) M. Havel, *Ceske Listy Sachove* 1899
 1.Kb5! uhk. 2. Da4+ (1) d4/Kf3 3.Da8/Rg5#
 1.- f4 2.Rg3+ (1) Kd4/fg3 3.Dxa1/Dg4#
 1.- e2 2.Dxe2+ (0.5) Kd4 3.Dd3#
 1.- Kd4 2.Dxa1+ (0.5) Ke4 3.Rg5#
 1.- d4 2.Kc4 (1) uhk./e2 3.Ld3/Dxe2#
 1.- Rc2,b3 2.Dc2+ (1) Kd4 3.Dd3#

Pikaratkaisemisen SM-kilpailussa (ST 1/2007 s. 8) oli Petteri Parosen oikea piste-määrä 23,5.

Paha pähkinä 27

Tämän tehtävän toimitti mestariratkaisija Pauli Perkonoja! / *This problem was submitted by champion solver Mr Pauli Perkonoja!*

Ramutis Juozenas Phenix 2005

4#

9 + 12

Ratkaisu / Solution to Paha pähkinä 26:
1.c1T 0-0 2.Re4+ d4 2.cxd3+ Kh1 4.Tc7 Tf8#. Valladao-teema.

"Lehden helpoin tehtävä" / "*Easiest problem in the magazine*". H. Hurme.

Kiitos Harri - aina iloinen palautteesta! / *Thanks Harri - always glad to get feedback!*

Lähetä oma suosikkipähkinäsi Nealille. / *Do you have your own favourite 'pähkinä' problem? Why not share it with us? Send it to Neal Turner and it may appear in this column.*

Vierailu Saksasta

Turku sai huhtikuun alussa kansainvälisen vieraan, kun saksalainen Hans Gruber tuli kotvaksi töihin Turun yliopistoon. Aktiivinen laatija, tehtävätuomari ja järjestötoimija on tehnyt uraa myös tiedemaailmassa. Hän asuu Turussa syksyyn asti ja osallistuu ehtiessään myös tehtäväshakillisiin rientoihin.

Suomalaistehtävien tietokanta

Suomalaisten laatijoiden tehtävien saataminen sähköiseen muotoon on ottanut aimo askeleen eteenpäin.

ST:n työllistämä Marko Ylijoki aloitti työn siirtämällä ns. Sarvelan kokoelman paperilta PDB-muotoon. PDB, lyhenne sanoista Problem Database, on tietokanta, jossa on esimerkiksi internetissä vapaasti saatavilla lähes 100 000 tehtävää. Tietokannasta on mahdollista hakea tehtäviä eri kriteerien perusteella, esimerkiksi laatijan nimen, vaatimuksen, siirtoluvun, lähteen ja julkaisuvuoden, aseman tai ratkaisun sisältämän siirron mukaan. Samoin onnistuu muiden tehtävään liitettyjen tietojen haku, esimerkiksi teemojen haku, jos ne on liitetty tehtäviin.

Leijonanosa tietokannan tehtävistä on peräisin Irma ja Timo Sarvelan vuosien ja vuosikymmenten työstä. Timo Sarvela pääsi ammatissaan keräämään suomalaisten sanomalehtien tehtäväpalstoja ja ne ovat kokoelman runko. Lisäksi tietokantaa on täydennetty kansainvälisestä PDB:stä ja Arnold Hindsin kokoelman tehtävillä.

Nykyisin tietokannassa on yli 9000 tehtävää. Paljonko määrällisesti tehtäviä puuttuu, sitä voi vain arvailla. Tietokannan koostaminen on valtava työ, josta suuri osa on tehty, mutta paljon on toki tekemättä - sekä kokoelman täydentämistä uusilla tehtävillä että kokoelmassa jo olevien tehtävien osalta. Esimerkkinä jälkimmäisestä olkoon se, että Sarvelan kokoelman tehtävät olivat pääsääntöisesti ilman ratkaisuja. Apumatteihin on helppo lisätä ratkaisut, mutta useimpien muiden tehtävätyyppien osalta se on haastavampaa.

Tietokannan kehittämisen kannalta on oleellisen tärkeää, että jatkotyökin tapahtuu keskitetysti. Hannu Harkola on lupautunut vastuuhenkilöksi, joka koordinoi ja opastaa jatkotyössä. Asiasta kerrotaan lisää tulevissa ST-lehdissä.

Tehtäväkongressi 2007

Tehtäväshakin jokavuotinen suurtapahtuma, tehtäväkongressi, pidetään tänä vuonna Kreikassa. Tapahtumahan myönnettiin vuoden 2006 kongressissa Bulgarialle, josta on kuitenkin tullut varsin myöhäinen peruutus. Tilanteen pelasti Kreikka, josta tuli tarjous järjestää kongressi Rodoksella 13.-20.10. Kongressi on järjestyksessään 50:s.

Kongressihotelli on Olympic Palace Ixiassa, 12 km lentokentältä ja 5 km kaupungista Viiden tähden hotelli on aivan rannan läheisyydessä. Lisätietoa sivulta <http://www.olympicpalacehotel.com>

Huonehinnat per henkilö puolihoidolla:

1hh: 72 EUR, 2hh: 59 EUR, 3hh: 55 EUR

Kaikissa huoneissa on muun muassa meri- tai puutarhanäkymä, parveke tai terassi, suihku ja WC, ilmastointi ja satelliitti-TV. Huonehinnat ovat voimassa 3 päivää ennen kongressin alkua ja kolme päivää sen jälkeen kongressin osanottajille. 5-12-vuotiaat lapset kahden aikuisen seurassa 50 prosentin alennuksella, alle 5-vuotiaat lapset ilmaiseksi.

Hinnat sisältävät aamiaisen ja päivällisen, ekskursion ja päättäjaisbanketin. Maksut on suoritettava saapumisen yhteydessä järjestäjille käteisenä. Muualla kuin kongressihotellissa asuville osallistumismaksu on 120 EUR.

Ilmoittautuminen 31.8.2007 mennessä osoitteella Harry Fougiaxis, Delvinou 4, GR-11363 Athens, Greece, email: harryfou@h.forthnet.gr

Kutsu ja muita kongressitietoa on myös ST:n verkkosivuilla

<http://www.saunalahti.fi/~stniekat/pccc/index.htm>

Kannattaa osallistua!

8. WCCT-kilpailu

Kilpailuun osallistuvat tehtävät ovat osoitteessa

<http://www.sci.fi/~stniekat/pccc/8entries.htm>

3. ratkaisemisen EM-kilpailu

Otsikon kilpailu käydään Tshekin Pardubicessa 13.-15.7.2007. Tehtävien valitsija ja tuomari on Ward Stoffelen (BEL).

Suomi lähettää joukkueen, jonka jäsenet osallistuvat myös henkilökohtaiseen taisteluun.

Tapahtumaan osallistuminen on mahdollista yhdistää suureen avoimeen kilpailuun, josta on lisätietoa sivulla <http://www.czechopen.net>

Lisäkysymyksiä voi esittää ST:n toimihenkilöille ja järjestäjien edustaja Pavel Kamenikille, e-mail: problem64@wo.cz

Muistutuksia

FIDE-albumi 2004-2006 tehtäväehdokkaista kannattaa kerätä, ST 1/2007, s. 15.

Hannu Sokka 60 JT - laadinta-aika päättyy 7.7.2007, ST 1/2007, s. 18

Kauko Virtanen 75 JT - laadinta-aika päättyy 31.8.2007, ST 6/2007, s. 183

Unto Heinonen 60 JT - laadinta-aika päättyy 30.11.2007, ST 6/2007, s. 184

Kenneth Solja 50 JT - laadinta-aika päättyy 31.12.2007, ST 1/2007, s. 19

Laadinnan henkilökohtainen MM-kilpailu 2004-2006

Otsikon kilpailu on julistettu eri tehtäväryhmissä: 2#, 3#, monisiirtoiset, lopputehdävät, apumatit, itsematit, satutehdävät ja retrot. Kilpailu on vuosina 2004-2006 julkaistuille tehtäville, lähetyisaika päättyy 31.7.2007.

Julistus on englanniksi sivulla <http://www.sci.fi/~stniekat/pccc/wcci3.htm> ja tarvittaessa lisävalistusta saa päätoimittajalta.

Pentti Sola 100 MT

Yksi merkittävimmistä suomalaisen tehtävähakin edistäjistä oli Pentti Sola (28.5.1907-9.4.1940). Hänen syntymästään tulee siis kuluneeksi tämän lehden julkaisun aikoihin 100 vuotta.

ST julistaa merkivuoden kunniaksi kansainvälisen laadintakilpailun kahdessa ryhmässä:

a) Kahden siirron apumatit, vapaa teema, kaksoiset ja useat muodot sallittuja, nolla-asemat eivät ole sallittuja. Tuomari Chris Feather.

b) satutehtävät, joissa esiintyy suomalainen Novotny ja/tai suomalainen Plachutta, tuomari Marko Ylijoki.

Raha- ja kirjapalkinnot, tehtävät luotamusmiehelle 28.2.2008 mennessä: Neal Turner, Vanha Hämeenyläntie 26 A, FI-00390 Helsinki, Finland, email: nealturnerfinland@hotmail.com

In order to honour the centenary of Pentti Sola (28.5.1907-9.4.1940), Suomen Tehtäväniekat announces an international composing competition in two groups:

a) Helpmates in two moves, no set theme, twins and different parts allowed, zero-positions not allowed. Judge: Chris Feather.

b) Fairy chess problems featuring Finnish Novotny and/or Finnish Plachutta. Judge: Marko Ylijoki.

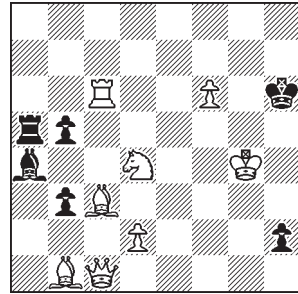
Money and book prizes, entries to the Tournament Director not later than February 28, 2008:

Neal Turner, Vanha Hämeenyläntie 26 A, FI-00390 Helsinki, Finland, email: nealturnerfinland@hotmail.com

Please reprint!

Esimerkki suomalaisesta Novotnysta:
An example of Finnish Novotny:

Jan Hannelius Suomen Sosialidemokraatti 16.8.1969

Valkean ratsun mielivaltainen siirto (1.Re2/Rf3/Rxb3) uhkaa kahta mattia, 2.f7/d4#, mutta sen torjuu mustan tornin ja lähetin linjan avaava sotilaan siirto 1.-b4! Oikea alkusiirto on tämän sotilaan lyönti samoin uhin: 1.Rxb5! (2.f7/d4#), 1.-Txb5/Lxb5 2.f7/d4#. Huomatkaa, että oikeaoppisena mattitehtävänä tämä tehtävä ei sopisi tähän kilpailuun.

Suomalainen Plachutta toimii vastavalla tavalla: houkutuksen kumoaa sotilaan siirto, joka avaa kahden samankulkuisen mustan linjanappulan linjat. Oikea siirto on tämän sotilaan lyönti, jonka jälkeen kaikki toimii kuten normaalissa Plachuttassa.

A random move by wS (1.Se2/Sf3/Sxb3) threatens two mates, 2.f7/d4#, but is defeated by 1.-b4!, opening the lines of bR and bB. The key is the capture of the pawn with the same threats: 1.Sxb5! (2.f7/d4#) 1.-Rxb5/Bxb5 2.f7/d4#. Please note that this problem would not be eligible for this competition, as it is an orthodox problem.

Finnish Plachutta functions in a similar fashion: the try is defeated by a pawn move, which opens two lines for two black line-pieces. The correct move is the capture of this pawn and then everything is as in "normal" Plachutta.

ENSIPAINOKSET - ORIGINALS

Tällä palstalla julkaistavat ensipainokset ottavat osaa lehden vuosikilpailuihin. Laatioita pyydetään lähettämään tehtäviään osastojen toimittajille: mattitehtävät Mikael Grönroosille; apumatit Steven B. Dowdille; itsematit Marko Ylijoelle, satushakki- ja retrotehtävät Hannu Sokalle; lopputehtäviä toimittaa Pauli Perkonoja, mutta ensipainokset tulee lähettää Hannu Sokalle. Ratkaisut ja kommentit Terho Marlolle, Lehmustie 5a, 01360 Vantaa (terho.marlo@hotmail.com)

Suurissa mateissa (n#) ja itsemateissa (i#n) kuvion alla oleva **h** tarkoittaa temaattista houkutusta, **e** taas esipeliä (= jos musta olisi siirtovuorossa). Niitä ei tarvitse ilmoittaa ratkaisuissa. Apumateissa vaihdelma ilmaistaan asteriskilla, esim. a#2*.

Originals published in this section are eligible for the informal tournaments of ST. Composers are requested to send their original compositions to the individual editors: direct mates to Mikael Grönroos; helpmates to Steven B. Dowd; selfmates to Marko Ylijoki, fairies and retros to Hannu Sokka; studies sub-editor is Pauli Perkonoja, but originals should be sent to Hannu Sokka. All solutions and comments should be sent to Terho Marlo, Lehmustie 5a, 01360 Vantaa, Finland (terho.marlo@hotmail.com).

*In direct mates (n#) and selfmates (i#n) **h** under the diagram means a thematic try, while **e** means setplay. You need not give tries & setplays in your solutions. In helpmates setplay is indicated by an asterisk, e.g. a#2* (= helpmate in two with setplay).*

Piece abbreviations in Finnish are: K = King, D = Queen, T = Rook, L = Bishop, R = Knight.

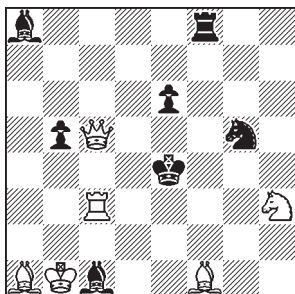
MATTITEHTÄVÄT - DIRECT MATES

Mikael Grönroos, Savenottotie 10 C 8, 65280 Vaasa (mikael.gronroos@fimnet.fi)

Tuomarit - Judges: 2# 2007-2008: **NN**, 3# 2006-2007: **NN**, n# 2006-2007: **NN**

Tällä kertaa on tarjolla vain kolme tehtävää. Toivotaan jatkossa aktiivisuutta kaikilta osapuolilta - myös itseltäni! Ehkäpä miellyttävä yllätys, joka liittyy toimituskunnan laajentumiseen, auttaa minuakin omalta osaltani, kun saamme erillisen ratkaisutoimittajan ja sihteeri alkaa huolehtia postituksista. Tervetuloa kaikki uudet tekijät lehden tekoon!

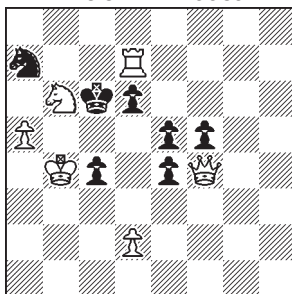
3050. Albert Grigorjan
ARM

2#

6+7

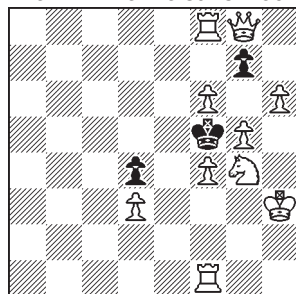
3051. Arto Heimonen & Mikael Grönroos
Helsinki / Vaasa

2#

6+7

3052. Jorma Pitkänen
Lahti
om. Timo Koistinen 60

2#

10+3

ST:N RATKAISIJOILLE

Kaikkien ensipainosten ratkaisut pitää lähettää osoitteella: **Terho Marlo**, Lehmustie 5a, 01360 Vantaa (terho.marlo@hotmail.com). Jokaisesta 500 pisteen ylityksestä saa pienehkön tehtäväopuksen. Ota yhteys kirjastonhoitaja Neal Turneriin, osoite Vanha Hämeenyläntie 26 A, 00390 Helsinki (nealturnerfinland@hotmail.com).

3018. Stoyanov 1.Dg1!(2.Dg7#) 1.-Rd5/Re4/Re6/Rf5 2.Te6/Tf5/De3/Dxc5#. Yllättävän vaikea (AHA).

3019. Janevski 1.Re~? (2.De5#) 1.-Dxd5!, 1.Rf4!?(2.Rh5#) 1.-De8! 1.-Le2/gf4/Rxf4 2.Dc3/Dg7/Dxg5#, 1.Rd4!?(2.De5#) 1.-Te2! 1.-Le2,Le4/Dxd5 2.R6(x)e4# (2.Dc3?)/Re8#, **1.Rc3!!** (2.De5#) 1.-Le2,Le4/Dxd5/Te2/Rf4/Rf7+,Rg6 2.Rce4/Rxd5/Re4/Dxg5/Txf7#. Tertiäärinen valkean jatkettu hyökkäys ja matin muutokset. Tutkimisen arvoista, modernia, monivaiheista 2-siirtoistaidetta (MG). Kiintoisa, vaikka helposti nähtävä katkoalku (AHA).

3020. Stoyanov 1.-Tc8/Tf4/De4/Rd4 2.Dxe6/De5/Dxe4/Dxd4# 1.Dc1! (2.Dc4#) 1.-Tc8/Tf4/De4/R~,Rd4 2.Lxe6/Te5/dxe4/Txd4# (1.-Rc3+ 2.Rxc3#). Hieno rakenne,

neljä matinmuutosta (MG).

3021. Prcic & Aliovsadzade Looginen houkutus: 1.Re6+? T7e5/Le5 2.Rxc7/Rf4# 1.-R3e5! **1.Rc5!** (2.Db3+ Kc6 3.Db7#) 1.-T3e5 2.Rge4! ~ 3.Rxc3# 1.-T7e5 2.Rge6! ~/Lxe6 3.Rxc7/Lxe6# 1.-Le5 2.Rh3! ~/Te4/Txf3 3.Rf4/fxe4/Lxf3#. Kolme mustan puolustavan nappulan kiinnitystä, joista kahdessa Plachutta. Hyvä alkusiirto ja uhka. (laatijat) Musta yrittää saattaa vsd4:n suojattomaksi, mutta turhaan. Valkean 2. siirrot kävisivät melkein houkutuksiksi! (AHA)

3022. Kozdon 1.Dh6? Dg8? 2.f7+ 1.-Kg8! 1.Dc4! (2.Dxf7 h5 3.Dg7#) Kg8 2.Dg4+ Dg6 3.Dc8 Kf7 4.Dc4+ Kf8! (4.-Ke8? 5.De6+ Kd6 6.Dd6+ Kc8/Ke8 7.Dc7/De7#) 5.Ld6+ Ke8 6.De6+ Kd8 7.De7+ Kc8 8.Dc7#. Hyvä alkusiirto ja mukavaa sahaamista (MG).

APUMATIT - HELPMATES

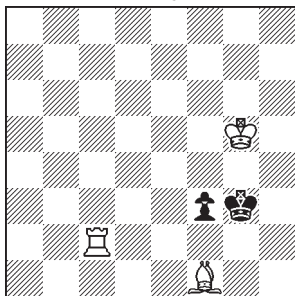
Hannu Sokka

NEW! Steven B. Dowd, 1405 Pine Tree Drive, Birmingham, AL 35235, USA (drdowd@gmail.com)

Tuomarit - Judges: a#2/h#2 2007-2008: **NN**, a#3/h#3 2006-2007: **Ilja Ketris**, a#n/h#n 2006-2007: **NN**

3053. Ismo Tompuri

Vehkajoki

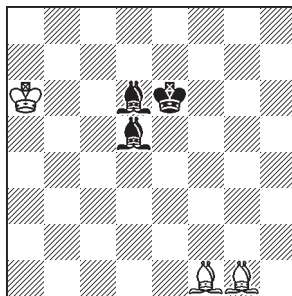

a#2*

3+2

3054. Albert Grigorjan

ARM

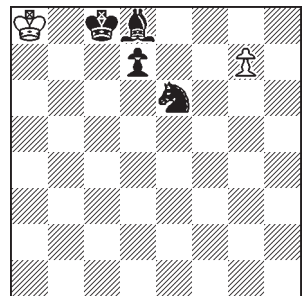
a#2

b) vKa6→b5 3+3

c) & mLd6→e5 c) & vKb5→g5

3055. Albert Grigorjan

ARM

a#2

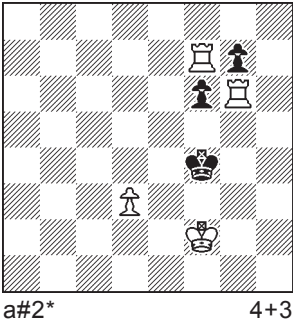
2.1.1.1.

2+4

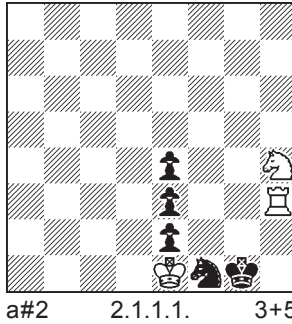
DEAR SOLVERS

All solutions and comments should be sent to **Terho Marlo**, Lehmustie 5a, 01360 Vantaa, Finland (terho.marlo@hotmail.com). Each time a solver reaches 500 pts, he is entitled to a chess problem booklet, usually published by ST. Please, contact our librarian Neal Turner (address on the previous page).

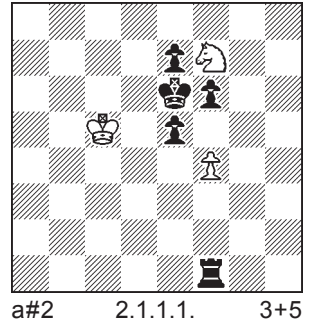
3056. Ismo Tompuri
Vehkajoki

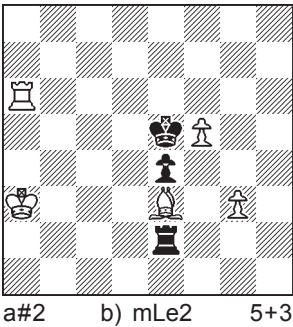
3057. Ismo Tompuri
Vehkajoki

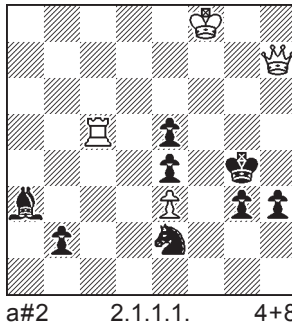
3058. Albert Grigorjan
ARM

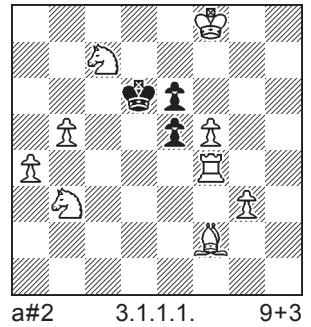
3059. Arto Heimonen
Helsinki

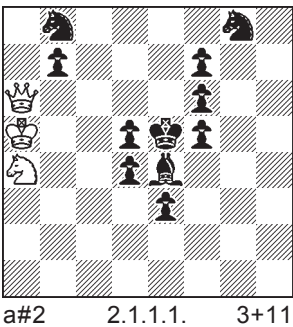
**3060. Antonio Garofalo
& Enzo Minerva**
ITA

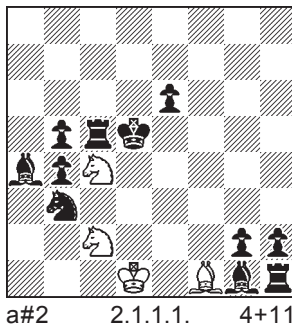
3061. Jean-François Baudoin
FRA

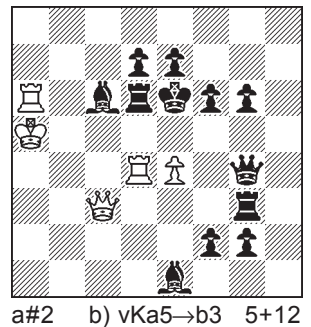
3062. Gennadi Zgerski
RUS

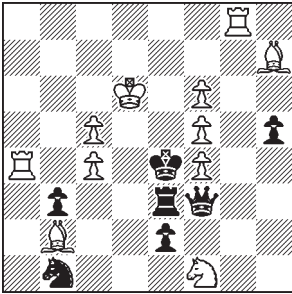
3063. Christer Jonsson
SWE

3064. Misha Shapiro
ISR

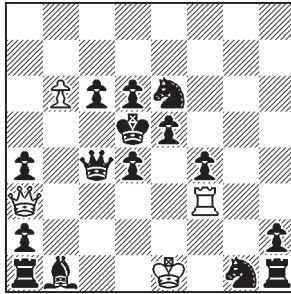

3065. Vitaly Medintsev
RUS

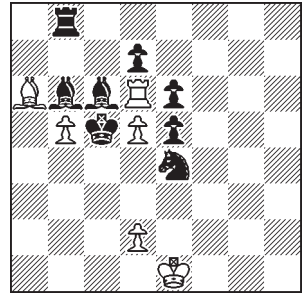
a#2 b) vRf1→g1 11+7

3066. Vitaly Medintsev
RUS

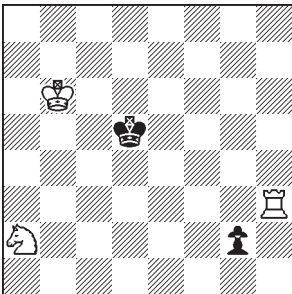
a#2 2.1.1.1. 4+15

3067. Abdelaziz Onkoud
MAR

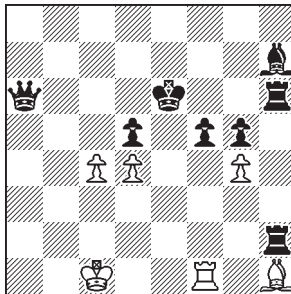
a#2½ b) vsd2→a3 6+8

3068. Albert Grigorjan
ARM

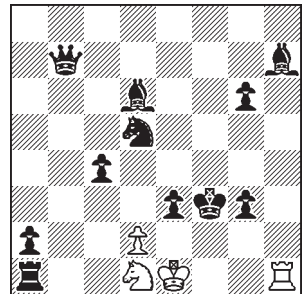
a#3 b) vKb6→e3 3+2
c) & mKd5→e5

3069. Christopher Jones
GBR

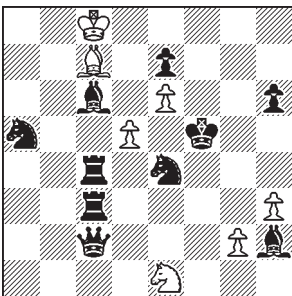
a#3 b) mTh2→a3 6+8

3070. Carl-Erik Spåre
Ylämylly
om. Hannu Sokka 60

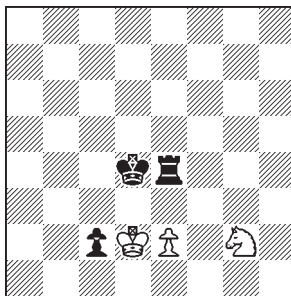
a#3 3.1.1.1.1.1. 4+11

3071. Christer Jonsson
SWE

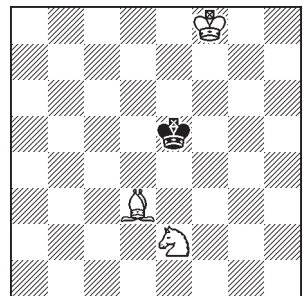
a#3 3.1.1.1.1.1. 7+10

3072. Albert Grigorjan
ARM

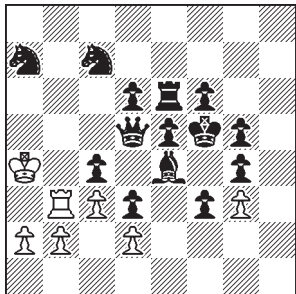
a#3 3+3
b) msc2→f2 a#4

3073. Albert Grigorjan
ARM

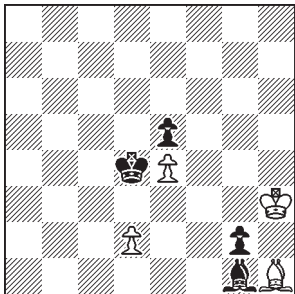
a#4 b) vRe2→a7 3+1
c) & vKf8→c1

3074. Timo Koistinen
Mustasaari
om. Seppo Praski 50

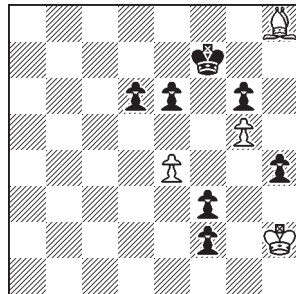
a#4 2.1.1... 7+14

3075. Albert Grigorjan
ARM

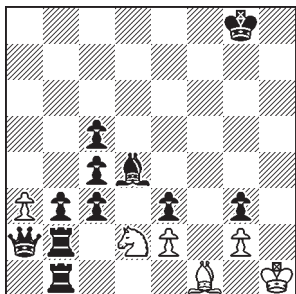
a#5 4+4

3076. Jorma Pitkänen
Lahti
om. Seppo Praski 50

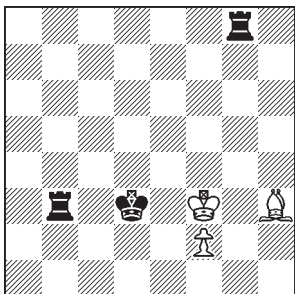
a#5 2.1.1... 4+7

3077. Christer Jonsson
SWE

a#5 6+11

3078. Henry Tanner
Helsinki
om. Timo Koistinen 60

a#6 3+3

APUMATTIENSIPAINOSTEN RATKAISUT ST 6/2006

3023 Spåre 1.a1L h8R 2.Lg7 Rg6#, 1.f1T Rc6 2.Txf7 h8D#. Hauskoja korotuksia (AH). Nätti 'mixed AUW' (UH).

3024 Zgerski 1.Kxh2 Kf2 2.Kh3 Th1#, 1.Kh3 Tf6 2.Kh4 Th6#, 1.Th8 Rf3 2.Th3 Tg1#. Melko yksinkertainen, muttei ihan helppo (AH).

3025 Harkola 1.Rxg6 Dd3+ 2.Kf4 Rxg6#, 1.Lxe7 Db4+ 2.Kd5 Rxe7#.

3026 Norri & Hurme a) 1.Da1 Rd3 2.Kf3 Lb7# b) 1.De8 Rxe2 2.Ke3 Txe8#. Daamin lyönti pieni kauneusvirhe (UH).

3027 Jonsson 1.Ra5 Lf6 2.Td7 Tb6#, 1.Lb5 Tf6 2.Ka5 Lc3#. Kauniita ja vaikeita katkoja (AH). Kiva ratkoa kun kuviosta teema paistaa (PV).

3028 Spåre 2.0-0 d5 3.Tf7 Th8#, 1.-Ra5 2.Tg8 (0-0?) Rc6 3.Tf8 Te7#, 1.-Rc5 2.Kf8 (0-0?) 3.Kg8 Tg7#. Problem Retro. Bravo Composer! (RL). Useita pikkukivitsejä (AH).

3029 Jonsson a) 1.-Lf7 2.Kf7 Rf5 3.Ke8 Rd6# b) 1.-Rf5 2.Kf5 h3 3.Lf6 Lg6# c) 1.-Lg5 2.Kxg5 h4 3.Kh6 Rf5#. Näppäriä matteja, mutta se alkusiirrottomuus (HK). Melkoisia tukintoja (AH).

3030 Prcic a) 1.Ke5+ Tc4 2.Td5 (Ld6?) g4 3.Ld6 f4# b) 1.Tc6 Ta4 2.Ld6 (Tc5?) f4 3.Tac5 e4#. Pirstävää sotamiesten tosi toimintaa (PV).

3031 Jones a) 1.Lg6 Lxc5 2.f5 Tc1 3.Txd5 Te1# b) 1.Lxd5 Tc4 2.Tdg6 Txf4 3.f6 Lb8#. Laadukasta mutta hiukan epäyhtenäistä

(HK). Tosi vaikea (PV).

3032 Heinonen 1.b5+ Kb3 2.Ta6 Kc3
3.Kc6 Kd4 4.Kb6 Kd5#, 1.Lf4 Lxb6 2.Te2
Kb5 3.Ke4 Kc5 4.Ke3 Kd5#. Kahdenpuoleinen K-kierto samassa muodossa (HK).

3033 Pitkänen 1.e5 Rf7+ 2.Kg6 Rg5
3.e6 Kh4 4.Kf5 Kh5 5.Db4 Rf7 6.Df4 Rd6#. Vaikeutta lisää tempo (HK). Very nice mi-

niature (RL). Hieno ja vaikea (UH). Mahdoton ratkaista (PV).

3034 Sarén 1.e3 Ke6 2.Rc7+ Kf5 3.Kd7 Ke4 4.Ke6 Kxe3 5.Kd5 Kd3 6.Re6 e4#. Vaikeutta lisää tempo (HK). Taitava mekaniismi, jossa mustan ovela temposiirto (UH).

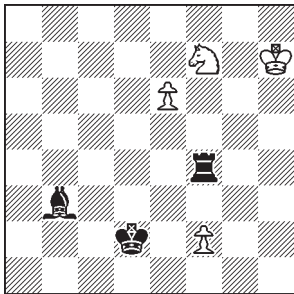
LOPPUTEHTÄVÄT - STUDIES

Joose Norri

NEW! Pauli Perkonoja *Please send originals to:* Hannu Sokka, Kastuntie 47 B 20, 20300 Turku (hannu.sokka@dmaineternet.net) Tuomari - *Judge:* 2007-2008: **NN**

Vähänappulaisimmassa ei yllätä, että valkea onnistuu tärkeimmissä muunnelmissa voitamaan lähetin sotilastaan vastaan. Täytyy vaan olla tarkkana, ettei syntyvä loppupeli silti ole häviö. Seuraavassa mustan vastapelin keksiminen on tärkeää, ja miten sitten siitä huolimatta voitetaan. Viimeisessä laudan tukkoisuus vihjanee.

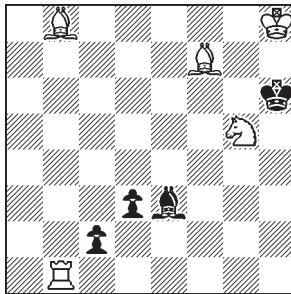
3079. Sergei Osintsev
RUS

tasapeli (=)

4+3

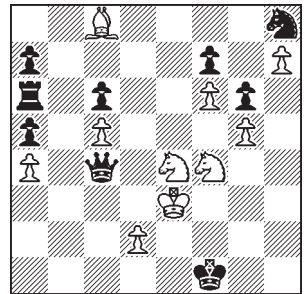
3080. Aleksei Sotshnev
RUS

voitto (+)

5+4

3081. Seppo Riihimäki
Helsinki

voitto (+)

10+9

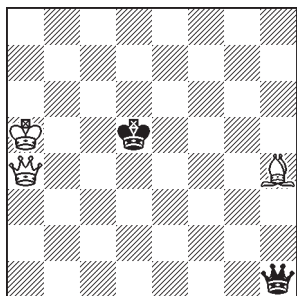
Pauli Perkonoja

Vaikka minulla ei nyt olekaan tarjota yhtään ensipainoslopputehtävää palstalle - eikä niitä varmaan jatkossakaan tulvimalla tule - ajattelin, että jotain sentään pitää ehdottaa. Siksi seuraava.

Muutama vuosi sitten sain Jorma Paavilaisen kautta Harold van Heijdenin kokoaman virhelistan FIDE-albumien lopputehtävistä. Siellä oli paljon minulle ennestään tuntemattomia tapauksia, mutta oli myös sellaisia, joita ei ollut mainittu listalla. Haluan tässä rajoittua ensin vain albumiin 1914-1944. Todennäköisesti jatkossa löytyy tilaa käsitellä myös myöhempiä albumeja. Tarkastaessani omia huomioitani havaitsin, että muutamat niistä eivät pitäneetkään paikkaansa. Olin joskus mm. Teppo Mäntälle esittänyt, että kyseisen albumin tehtävä n:o 425 (Ivanov) olisi virheellinen, mutta ei ole. Mutta seuraavissa tapauksissa uskon virheen esiintyvän. N:o 360 Miroslav Havel, 1. palk. 64 1926. Tarkoitettun 1.Dd7+ sijaan Bruno Breider esitti sivuratkaisun 1.Db5+, jonka tietysti myös 6-nappulaisten loppupelien ohjelma vahvisti. Tehtävää on vaikea korjata, mikäli halutaan säilyttää koko sisältö.

Valitettavasti varhaisempien albumien analyysit lopputehtävien osalta ovat perin puutteellisia ja tällöin peräti päämuunnelmista on jäänyt osa pois. Tilanpuute varmaan syynä. N:o 409 Niels Hoeg, *Horsens Avis* 1919. Tämä tehtävä oli ratkaisukohteena 1. MM-ratkaisukilpailussa Krk-saarella Adrianmeren pohjoisosassa. Israelilainen Johanan Kopelovitsh (nykyisin Afek) esitti tarkoitetun 1.De8+ lisäksi sivuratkaisua 1.Dd5! esim. 1.-Dg6 2.Dd8+ Tg8 3.Th1+ Kg7 4.De7+ Df7 5.Th7+ jne. tai jos 1.-Dg8, niin 2.Dh5+ ja ratkaisu jatkuu kuten tekijänratkaisussa 2.-Dh7 3.Tc8+ Tg8 4.De5+ Dg7 5.Dh2+ Dh7 6.Db2+ Dg7 7.Tc3! Ehdotan korjaukseksi vD:n sijoittamista c5:een, jolloin vain 1.Dd5 näyttäisi toimivan. N:o 482 Semjon Levman, 2.-3. palk. *Magyar Sakkvilag* 1928. En keksi voittoa valkealle 1.h7 T (K)x2 2.h8D(+) Ta2(Kc2) seuraahan pian b2 ja D-korotus. N:o 539 Aleksandr Maksimovitsh 64 1926. Tarkoitettu ratkaisu 1.Lc6+ Dxc6 2.Rd8+ Ka8 3.Rxc6 c2 4.b7+ Kxb7 5.Ra5+ Kxa7 6.Rb3 axb3 patti. Nähdäkseni myös 1.a8D+ käy 1.-Kxa8 2.Rc7+ Kb7 3.Rxd5 c2 4.Lxa4 ja valkealle jää riittävästi materiaalia. Korjauksena voi ehdottaa mD:n siirtämistä f3:een. N:o 650 Mark Liburkin *Shahmaty v SSSR* 1941. Tarkoitettu ratkaisu: 1.Rc5 Rc2 2.Kxc2 e3+ 3.Kd1 Lc2+ 4.Ke2 exd2 5.Kxd2 Lb1 6.Ra4 Lxa2 7.Rc3 Lb3 8.Ld6 ja musta on kauniisti paketoitu. Mutta miten valkea voittaa, jos musta pelaakin 3.-Lb1! Vastausta en ole löytänyt. Tässä esimerkimuunnelma: 4.Ra4 Lxa2 5.Lb2+ c3 6.dxc3+ Kc4 7.Rb6+ Kd3 8.La1 Lb3+ 9.Ke1 Le6 10.Ra4 Kc2 ja musta saa valkealta pian riittävästi materiaalia - L-parka ei pääse pakoon.

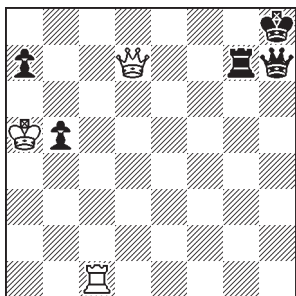
Miroslav Havel
1. palkinto
641926

voitto (+)

3+2

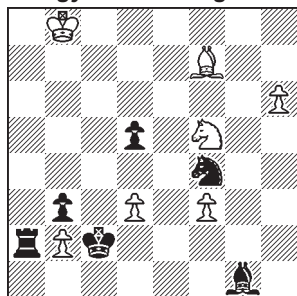
Nils Hoeg
Horsens Avis 1919

voitto (+)

3+5

Semjon Levman
2.-3. palkinto
Magyar Sakkvilag 1928

voitto (+)

7+6

ITSEMATIT

SELF MATES

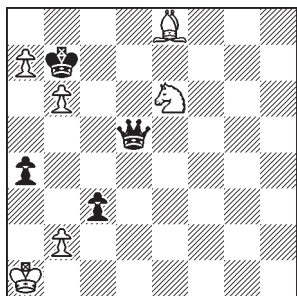
NEW! Marko Ylijoki,
Taitoniekantie 9 F 13, 40740
Jyväskylä (tolkku@gmail.com)

Tuomari - Judge: 2006-2007:
NN

Enspainoksia uupuu. Lähettäkääpä hengentuotteitanne julkaistavaksi!

I am short of originals, so please send me as soon as possible!

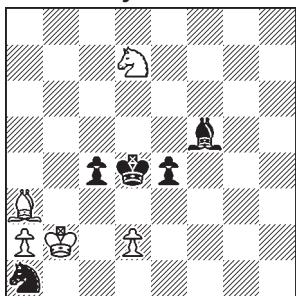
Aleksandr Maksimovitsh
64 1926

tasapeli (=)

6+4

Mark Liburkin
Shahmaty v SSSR 1941

voitto (+)

5+5

SATUSHAKKI JA RETROT - FAIRIES AND RETROS

Joose Norri

NEW! Hannu Sokka, Kastuntie 47 B 20, 20300 Turku (hannu.sokka@dnainternet.net)

Tuomari - Judge: 2006-2007: **NN**

Kolmen itsematin jälkeen tulee pisinsiirtoinen, jossa mustan on aina tehtävä geometrisesti pisin siirtonsa mitattuna lähtöruudun keskipisteestä tulo-ruudun keskipisteeseen. Samanpituisten välillä voi valita. Kaksoispisinsiirtoisessa ehto koskee molempia.

Neutraalia nappulaa voivat valkea ja musta vapaavalintaisesti pitää omana tai vastustajan nappulana ja siirtää tai lyödä sen (kirkessä uudelleensyntyminen riippuu lyöjästä). Kuningasta ei voi omalla siirrolla jättää sen vaikutukseen, koska se silloin välittömästi lyötäisiin. Neutraalit sotilaat korottuvat neutraaleiksi upseereiksi.

Kulkusirkka on nappula, joka siirtyy vain lyöden. Se siirtyy daamin linjoilla ensimmäisen vastaantulevan vastustajan nappulan takaiseen ruutuun, jos se on vapaa, lyöden ko. nappulan. Kuvioasemassa (3088.) musta kuningas ei pääse e6:een, mutta pääsisi, jos e7:ssä olisi jokin nappula.

Kirke Parrainissa syntyy lyöty nappula välittömästi uudelleen, kun jokin toinen lyödyn puolen nappula on siirtynyt. Lyöntiruudun ja uudelleensyntymisruudun välinen linja on samansuuntainen sen toisen nappulan lähtö- ja tulo-ruudun linjan kanssa, ja linjat ovat yhtä pitkät. Asemassa Ka1 - Tb7 La2 voisi tapahtua 1.Kxa2 Th7 (+Lg2). Sotilas siirtyy perusriviltään yksiaskelisesti. On eri näkemyksiä siitä, korottuuko peräriville uudelleensyntyvä sotilas, niin tietokoneohjelmoiden kuin kirjoihin määritelmiä kirjoittavien joukossa; tämän tehtävän kohdalla selvästikään ei.

Pyörivä lauta kääntyy joka siirron jälkeen 90 astetta myötäpäivään. Perusriville joutuvat sotilaat ovat sen yhden siirron ajan liikkumattomia, lyödä niitä tietysti voidaan. Samoin korotusrivillä pysytään sotilaina, jos sinne vain käännön seurauksena joudutaan. Vasta kun ne pyörimisen seurauksena pääsevät uudestaan maailmalle, kohdellaan niitä täysivaltaisina sotilaspöikinä. Sarjasiirtoisessa apumatissa musta tekee peräkkäin vaatimuksen määrän siirtoja, saaden shakata vasta viimeisellään, ja sitten valkea ainoallaan matin.

Ultrashakkipakko tarkoittaa, että ratkaisuksi hyväksytään ainoastaan siirtosarja, jossa mustan jokainen siirto shakkaa. Muutkin siirrot ovat laillisia, ehto koskee siis vain tapahtuneita siirtoja. Antikirkessä lyöty nappula poistuu normaalisti ja lyövä syntyy siirron osana alkuruudulleen - tornit, lähetit ja ratsut lyöntiruudun väriselle alkuruudulle, sotilaat ko. riville. Lyövän nappulan täytyy pystyä syntyä uudelleen, muuten lyönti on laitton, mikä koskee myös shakkeja. Cheylan-muodossa lyönnit omalle uudestisyntymisruudulle ovat kiellettyjä.

Imitaattori siirtyy siirron osana samansuuntaisen ja -pituisen vektorin kuin siirtyvä nappula. Se ei saa joutua laudan ulkopuolelle eikä minkään nappulan päälle tai läpi; näissä tapauksissa siirto on laitton. Kirke rex inclusiv tarkoittaa, että myös kuningas syntyy uudestaan lyönnin jälkeen. Näin ollen pelkkä perinteinen matti ei riitä.

Köko (Kölner Kontaktschach) edellyttää, että jokaisen siirron on tapahduttava ruudulle, jonka jollain vierusruudulla on nappula. Tämä koskee myös shakkeja ja siitä karkaamista. Heinäsirkka on kuin kulkusirkka (ks. yllä), mutta ei lyö pukkinappulaa, ja voi siten hypätä molemmanväristen nappuloiden yli. Nolla on (0,0)-hyppijä. Siirryessään se ei siis siirry minnekään. Se käsitetään satunappulaksi, joten kirkessä se syntyy lyödyksi tullessaan lyöntirivin korotusruudulle, kuin olisi muka korotettu sotilas. Syistä, joita en ymmärrä, on konventioksi muodostunut, että nollasiirtoja ei yleensä sallita (esim. sylinterilaudalla ympäröimistä ja samaan ruutuun päätymistä - toki ainakin pisinsiirtoisessa se aiheuttaisi loogisen ongelman), mutta tämä nerokas nappula kiertää hankaluudet, eihän se parka muuta voi tehdä.

Vartiosotilashakissa syntyy upseerin siirryessä lähtöruudulle samanvärisen sotilais. Sotilaita ei kuitenkaan synny, jos lähtöruutu on ensimmäisellä tai kahdeksannella rivillä tai

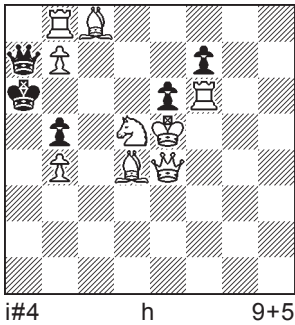
jos samanvärisiä sotilaita on jo kahdeksan. Sarjasiirtoisessa omapatissa valkea tekee kaikki siirrot päätyen asemaan, jossa on patissa.

Tasahyppääjä tarvitsee jonkin värisen pukkinappulan, jonka yli se hyppää siten, että pukki jää lähtö- ja tulo-ruudun geometriseen keskipisteeseen. Jos kuvioasemassa (3095.) olisi nappula d6:ssa, voisi tapahtua TSf8-b4, TSc8-e4 ja TSg7-a5. Non-stop tarkoittaa, ettei linjaa voi katkaista. Edellisessä esimerkissä f8:sta pääsee b4:ään, vaikka c5:ssä tai e7:ssä olisi jokin nappula.

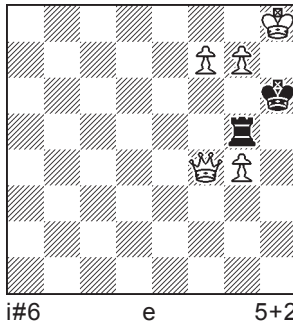
Aituri tekee ratsun siirtoja linjassa, siten kuvion (3096.) aituri pääsee esim. h8:saan ja h2:een. Lyhimmässä johtopelissä pyritään pelin alkuasemasta kuvioasemaan yhteispelillä, tässä tapauksessa mainittua ehtoa noudattaen.

Sarjasiirtoisessa itsematissa valkea tekee vaatimuksen määrän siirtoja päätyen asemaan, jossa mustan on pakko tehdä yhden siirron matti.

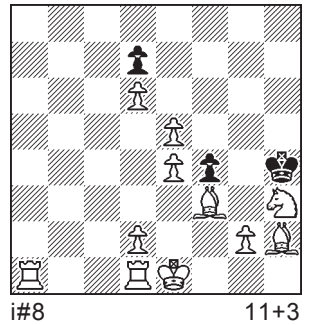
3082. Jorma Pitkänen
Lahti

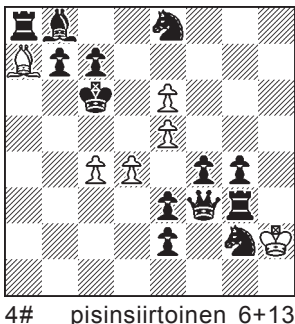
3083. Eugeniusz Iwanow
POL

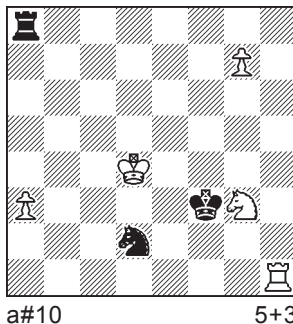
3084. Jorma Pitkänen
Lahti

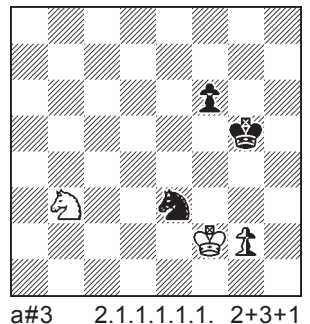
3085. Terho Marlo
Vantaa

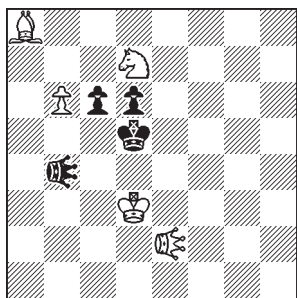
3086. Guy Sobrecases
FRA

3087. Vito Rallo
ITA

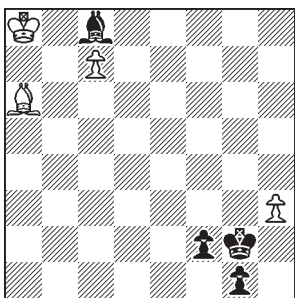

3088. Jorma Pitkänen
Lahti

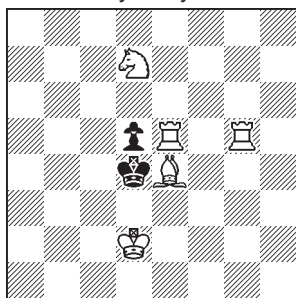
6# kulkusirkat 5+4

3089. Alessandro Cuppini
ITA

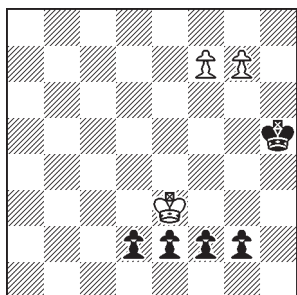
a#2 2.1.1.1. 4+4
kirke Parrain

3090. Marko Ylijoki
Jyväskylä

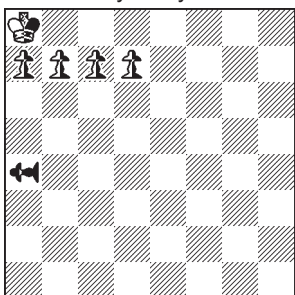
sa#4 pyörivä lauta 5+2

3091. Guy Sobrecases
FRA

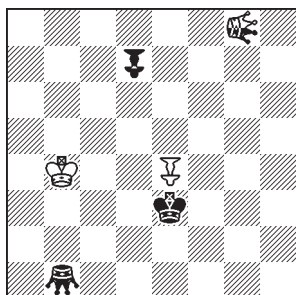
a#5 antikirke Cheylan 3+5
ultrashakkipakko

3092. Marko Ylijoki
Jyväskylä

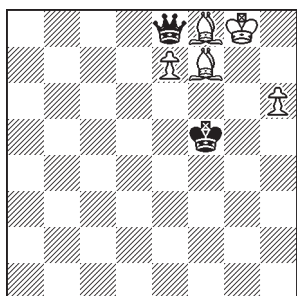
a#4 2.1.1... 0+0+5+1
pisisiirtoinen
kirke rex inclusiv
neutraaleja
imitaattori a4

3093. Teppo Mänttä
Pori

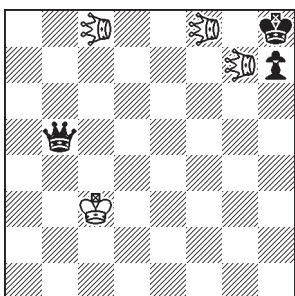
19# pisisiirtoinen 2+3+1
Köko, kirke
valkea/musta nolla e4/d7
heinäsirkka b1
neutraali kulkusirkka g8

3094. Geoff Foster
Australia

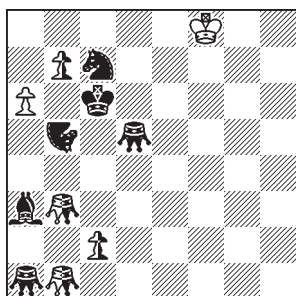
s-omapatti 9 5+2
2 ratkaisua
vartiosotilasshakti

3095. Unto Heinonen
Helsinki

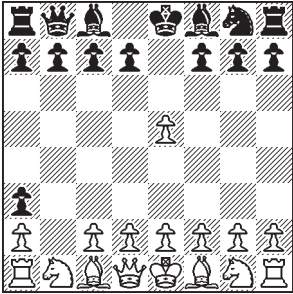
a#3 3.1.1.1.1. 4+3
non-stop tasahyppääjät

3096. Unto Heinonen
Helsinki

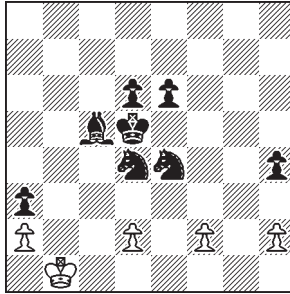
a#2½ 0.2.1.1.1.1. 2+6+4
antikirke Cheylan
aituri b5, heinäsiirrat a1&d5
neutraalit heinäsiirrat b1&b3
neutraalit sotilaat b7&c2

3097. Henryk Grudzinski
POL

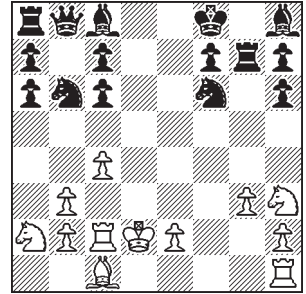
Lyhin johtopeli 7,5 16+15
vartiosotilasshakki

2893k Unto Heinonen
Helsinki
om. Simo Ylikarjula 60

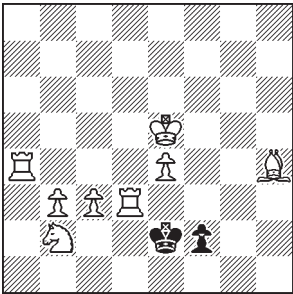
si#35 5+8

2973k Unto Heinonen
Helsinki
om. Olli Heimo 60

lyhin johtopeli 21,0 12+15

2924v Jorma Paavilainen
& **Mikael Grönroos**
Espoo / Vaasa

sa#5 b) vLa4 c)vRa4 8+2

ITSEMATTI- JA SATUSHAKKIENSIPAINOSTEN
RATKAISUT ST 1/2006

2919. Makaronez 1.Lf6+ gxf6 2.Tg4 f5 3.Txd5+ Kf6 4.Tg6+ hxg6#; 1.-Kf4 2.Txe4 Lxe4 3.Df5+ Lxf5 4.Tg4+ Lxg4#. Hyvin sisältöä tällä materiaalilla (HK).

2920. Pitkänen 1.h8D ffg4 2.Dd5+ Kf4 3.0-0+ Kg3 4.Dg2+ hxg2 5.Tf2 exf2#; 1.-f4 2.De7+ Kd4 3.0-0-0+ Kc3 4.f7+ Kb3 5.Db2+ axb2#.

2921. Pitkänen 1.Ra5 Kd8 2.Dd6+ Ke8 3.Ld7+ Kd8 4.Lxc6+ Kc8 5.Ld7+ Kd8 6.Lg4 Ke8 7.De5 Kd8 8.Rb7+ Ke8 9.c6 D/T#. Mattisiirron duaalista kirjoittaa KV sivulla 315. Tässä se kyllä häiritsee etenkin kun tuntuu, että se olisi poistettavissa (OH).

2922. Heinonen 1.Hc5 Hb5 2.Hb2 Hb1 3.Hd4 Hd1+ 4.He1 Hd5 5.Hc2 Hd3 6.Hce4 Hf5 7.Hg4 Hd3 8.He2 Hf1#.

Musta heinäsiirikka piirtää nimikirjaimet OK. Alkumuoto on vuodelta 1984 ja oli tarkoitettu Kailan 75-vuotispäivää juhlistamaan. Mitään versiota en kuitenkaan julkaissut (laatija). Ratkesi erikoisella tavalla. Kun tehtävä on näinkin monta vuotta myöhässä, niin ajattelin, että siinä täytyy olla syvällistä symboliikkaa. Kun sitten O tuntui piirryvän ihan kuin itsekseen luonnollisilla siirroilla, niin arvasin teeman. Eikö väliä d1-d3 saisi piirrettyä kahteen kertaan (OH)?

2923. Argirakopoulos 1.Th6 Ta4 2.Td2 Ta1# ja 1.Rxb3 Td3+ 2.Rd2 Lh4#. Tässä on jo tehtävän makua verrattuna edellisen numeron tehtävään. Seuraavaksi lienee vuorossa tehtävä, jossa vK saa voimaa etelästä (OH). Katso jälkimmäinen ratkaisu! OH:n toinen, eli sivuratkaisu: 1.Rxb3 Te4 2.Rd2 Re3#.

2924. Paavilainen a) 1.g1L 2.Lh2 3.Lxf4 4.Lh2 5.Lg1 Kg4# b) 1.g1R 2.Rf3 3.Rxg5 4.Rf3 5.Rg1 Lh4# c) 1.g1T 2.Te1 3.Txe4 4.Te1 5.Tg1 Re4#. Omistuksen kohde on laatinut version, joka yhteistehtävänä Paavilainen & Grönroos julkaistaan (ks. kuvio). Ratkaisut lienevät selvät?!

2925. Ylijoki 1.cxb3 2.bxa2 3.a1L 4.Lc3 5.Le1 6.Lh4 Rf2# ja 1.cxd3 2.d2 3.d1R 4.Re3 5.Rf5 6.Rh4 Le6#. Hauskasti sama ruutu h4 tukitaan eri nappulalla (AH).

2926. Ylijoki 1.c52.cxd4 3.d34.d25.d1L 6.Lf3 7.Ld5 8.Lg8 Te7# ja 1.d6 2.dxe5 3.e4 4.e3 5.e2 6.e1T 7.Te7 8.Th7 Td8#. Vei hetken aikaa tajuta, että h7:n lisäksi voi myös g8 olla tukittava ruutu (AH). Tämä ja kaksi edellistä kuin tilatut riemukkaiksi välipaloiksi (OV). Tehtäviin 2924-2926 en halua kommenttiani panna. Tämä siitä syystä, että mielestäni niissä on jonkinlainen edeltäjävaara, olkoonkin että laatijat ovat tehneet fiksuja työtä ja jättäneet kommentoinnin lukijoille. Minä en tunne olevani pätevä kommentoimaan (OH).

2927. Virheellinen kuvio.

2928. Sokka a) 1.LTb1 3.e1LT 4.LTe8 6.LTf1 7.LTx7 (sf2) 9.LTf1 10.LTx2 11.LTf8 12.LTx2d6 (sd2) 14.LTh8 15.LTx2d4 16.LTg1 17.LTxg4 (sg2) 18.LTd1 19.LTb2 20.LTa1 21.LTa3 Th4# b) 1.LTxh1 2.LTh8 3.LTx2d4 (sd2) 5.LTxg4 (sg2) 6.LTd1 7.gxf4 (sf2) 11.Kxd2 12.Kc3 13.LTd5 14.LTxg2 15.LTg8

20.Kh8 21.LTh7 f8D#. Kaksi ratkaisijaa päätyi mielestään väistämättä asemaan, jossa LT shakkaa c8:sta. Luulen, että he siirsivät jossain vaiheessa esim. LTg4-c8, ja niinhän metsästäjä ei siirry (JN).Tämä tehtävä herättää kysymyksiä. En voi uskoa, että Hannu olisi päättänyt, että teenpä tässä iltapuhteena pitkän shakkitehtävän kahdella ratkaisulla ja neljällä satuehdolla. Pikemminkin ajattelisin, että a-muoto on ollut mielessä ja sitä tarkistaessa on b-muoto jotenkin tullut kuvaan. Ja tilaa säästääkseen ympäröity ratkaisut varsin keino-tekoisella tavalla yhteen kuvioon. Minut saa ampua, jos olen pahasti väärässä (OH).

2929. Mahrberg 5.Ka5 6.c8L 7.La6 11.h8R 14.Rxc4 (sc7) 15.Rb6 20.h8T 22.Ta4 27.h8L 29.Lb4 cxb6#. Tehtävässä hän ei ole paljontaan moittimista, paitsi kai vK voisi lähteä vieläkin kauempaa (OH).

ITSEMATTI- JA SATUSHAKKIENSIPAINOSTEN RATKAISUT ST 2/2006

2965. Karhunen 1.Rf1 g3 2.Rd2 Ke3 3.Lh5 Kf4 4.Rf3 Ke3 5.Dd4+ Ke2 6.Rh2+ Ke1 7.Df2+ gxf2#. Katselin ratsua h2 ja tulin siihen tulokseen, että sen on liikuttava, muuten laatija olisi sijoittanut siihen sotilaan (OH).

2966. Marlo 1.Tg6+ Kf7 2.Te7+ Kf8 3.Lg7+ Kg8 4.h7+ Kxh7 5.Tg1+ Kg8 6.La1+ Kf8 7.Tf1+ Kg8 8.Tg7+ Kh8 9.Lh7 bxc5 10.Th1 Lb6/b6 11.Tg6+/Lg6+ Dxa1#/Dxh1#. Olikin muunnelmat vasta lopussa, ja siitäpä hässäkkä (HK)! Katselin ratsua b5 ja tulin siihen tulokseen, että se ei voi olla sotilas, koska muuten 1.La1 bxc5 2.b6 lyhytrakkausin. Pidin sitten härkäpäisesti kiinni tuosta lyhytrakkausista ja yritin keksiä valkealle sopivaa johdantoa, joka kattaisi myös mustan potentiaalisen toisen vapaan siirron b6. Sitten tuli oivallus: Jos b5 olisikin kameli, niin tehtävä ratkeaisi yksimääreisesti, tosin jo 10 siirrosta. Rupesi niin naurattamaan, että panin koneelle. Hyvä Terho, olkoonkin, että loppufinssi saattaa olla jossain muodossa esitetty, niin olet keksinyt hyvän, loogisen ja pitkän johdannon (OH).

2967. Dowd 5.h1R 7.Rd1 8.Rc3 9.Kb3 10.Kc4 11.Rb5 12.Rd6 13.Kd5 14.Tc4 Db3=. Although the promotion motif is apparent,

the solver must decide "to what" and I also think the stalemate in the middle is a bit unexpected, given the king position. And no pieces are captured during the solution, something I find aesthetically pleasing (laatija).

2968. Pitkänen 1.g5 Kxh6 2.f5 Kg6 3.e5 Kf6 4.d5 Ke6 5.c5 Kd6 6.b5 Kc6 7.b4 Ta8#. Hyväntuulinen tehtävä (OV). Rupesin oikein miettimään, että onko asema laillinen ao. satuehdolla ja tulin siihen tulokseen, että ei ole (OH). Konvention mukaan yleensä satutehtävissä retro(ttomuus) ei ole disqualifioiva tekijä, mikä ei tarkoita, etteikö se voisi olla esteettisesti epämiellyttävää (JN).

2969. Kirillov & Mishko 1.Dxc2 c8D 2.Dxc8 Dxf3#; 1.Th8 c8T 2.Txc8 Th4#; 1.La6 c8L 2.Lxc8 Ld3#; 1.Ra3 c8R 2.Rxc8 Rc3#. Täyskorotusarja (HK). Loogista (OH).

2970. Stun a) *1.-Dd3/Kd3 2.Rd6/Rf2#; 1.Rd6+? Kd3! 1.Rf2+? Kf5! 1.Ld5+? Kxd5? 2.Rcxe3+ Ke4 3.Rf2#; 1.-Kf5!; 1.Rf6+! Kf5 2.Rxe3+ Kg5 3.Re4#; 1.-Kd3 2.Lg6+ e4 3.Lxe4#b) *1.-Dd3/Kd3 2.Rd6/Rf2#; 1.Rf2+? Kf5! 1.Rf6+? Kf5! 1.Kxe2? (2.Rd6#) Lc5? 2.Rd6+ Kd4 3.Kxe3#; 1.-Kf5!; 1.Rd6+! Kd3 2.Rf2+ Kd2 3.Ke1# c) *1.-Dd3/Kd3 2.Rd6/Rf2#; 1.Rd6+? Kd3! 1.Ld5+? Kxd5? 2.Rcxe3+ Ke4 3.Rf2#; 1.-Kf5!; 1.Rf2+! Kf5

2.Rd6+ Kg5 3.Refe4#. Mustalla ei ole kauhean paljoa siirtoja, mutta päällä on mattiuhka e2 tai esim. Lc5 antaen pakoruudun. Niinpä päätin shakkaila koko ajan ja näyttää toimivan. Esittäkö tehtävä jotain muuta kuin ST:ssa uuden satuehdon esittelyn (OH)? Ratkaisu on yllä esitetty laatijan tavalla. Siitä voi kukin tehdä omat päätelmänsä (JN).

2971. Heinsonen 1.g8T b6 2.Txg6 (Th1) Lf7 3.Tc1 La2 4.Le1 Ka5 5.Tc7+ Ka6 6.Tg7 Kxb5(Ke8)#. Valkean sotilaan tornikorotorus ja paluu. Matti siirtopakolla (laatija). Sattui sopivasti pääsiäinen, että oli aikaa. Tämä löytyi alle tunnin, kun muistin, että laatijalle on tyypillistä tällaisissa tehtävissä se, että matitettava kuningas ei liiku. Nurkkaan h8 löytyy leegio 7-siirtoisia ratkaisuyrityksiä (OH).

2972. Feather Imitaattorin oikea paikka on h3:ssa, kuten kuvion alla lukee. 1.Ka2(lh4) 2.Kxa3(nsa2)(lh5) 3.a1nL(lh4) 4.Ka2(lh3) 5.Kxa1(nLc1)(lh2) 6.Ka2(lh3) 7.nLb2(lg4) 8.nLa1(lf3) 9.Kxa1(nLc1)(lf2) 10.nLd2(lg3) 11.exd2(nLc1)(lf2) 12.d1D(lf1) 13.Dd3(lf3) 14.nLb2(le4) 15.Dg6(lh7) e3(lh8)#. Kuvioasemassa sitä mieltä, että korottaako daami tai torni, molemmat tuntuvat käyvän. Imitaattorin ollessa h3:ssa sitä taas mieltä, että lähetti vai ratsu. Ja imitaattorihan on nappula, ei valkea, eikä musta, eikä neutraali vaan varjonappula. Korottaa saa vaan oman ja vastapuolen satunappuloiksi, joten imitaattoriksi ei voi korottaa. (Onko muuten esitetty tehtävää, jossa olisi erikseen valkea ja musta imitaattori, silloin voisi korotustakin harkita.) Jos se olisi satuehto, niin imitaattori h2 ja imitaattori h3 olisivat eri satuehdoja ja on kuviteltavissa asema, jossa on parikymmentä imitaattoria, silloin olisi biljoonia satuehdoja pelkästään imitaattorin käyttöön otolla (OH). Tässä siis Ollin näkemys ikuisuus kysymykseen imitaattorin identiteetistä. Itse olen ollut sitä mieltä, että se on ehto, mutta äskettäin jouduin ajattelemaan tapausta, jossa se on yhdistetty kirkeen, ja tällöin uudestisyntyvä nappula ja imitaattori voisivat joutua samalle ruudulle, mikä tuntuu väärältä, joten ehkä se sittenkin on nappula. Tämä kanta onkin käsitteellisesti vallitseva. Imitaattoriksi on kyllä korotettu. En ole kuullut tehtävästä, jossa olisi valkea ja musta imitaattori, mikä on yllättävää – sehän olisi aivan luonnollista (JN).

2973. Heinsonen 1.d4 e5 2.Lh6 gxh6 3.a4 Lg7 4.a5 Kf8 5.a6 bxa6 6.b4 Lb7 7.b5 Lc6 8.bxc6 dxc6 9.d5 Rd7 10.d6 Rb6 11.d7 Db8 12.d8L e4 13.Lg5 Rf6 14.Lc1 e3 15.g3 exf2+ 16.Kd2 Tg8 17.e3 Lh8 18.Lc4 f1L 19.Ke1 Lh3 20.Rd2 Lc8 21.Rh3 Tg7. Valkean ja mustan lähetin feeniks-teema yhdistettynä kirjaimiin OH. Paras kirjainjohtopeli (laatija)! Kiitän omistuksesta, mutta valitettava sivuratkaisu: 1.d4 e5 2.Lh6 gxh6 3.b4 Df6 4.b5 Dc6 5.bxc6 dxc6 6.d5 Lg7 7.d6 Kf8 8.d7 e4 9.d8L Rd7 10.Lg5 Rf6 11.Lc1 e3 12.a4 exf2+ 13.Kd2 Tg8 14.e3 Lh8 15.Lc4 f1D 16.a5 Df5 17.a6 Db5 18.Ke1 bxa6 19.Rd2 Db8 20.g3 Rb6 21.Rh3 Tg7. Tehtävä voisi korjautua siirtämällä vL c4→b5, jolloin nimi-kirjainkuvio kärsisi, mutta onko parempaakaan (OH)? Ei aivan vielä Unton paras, koska kärytetty. Korjaus tässä numerossa.

2974. Karttunen Sotilas f7 on todettu tarpeettomaksi. OV:n mukaan: Ratkaisuja 1385. Kaavio h5-Rh6-Rg8-Lg7-b1L-Lg6-Re1-Rg2 (vrt 2901). Yksi ratkaisu: h5-Rg8-Rh6-b1L-Lg7-Re1-Lg6-Rg2 Rg5#. Erilainen kuin 2901, koska ratsut siirtyvät kahdesti. Kaavio näyttää silti samalta. OH: Onkohan Antin ensimmäinen julkaistu tehtävä. Ratsuliikkeet Rc2-e1-g2 ja Rf6-g8-h6 ovat omaperäisiä ja hyvin keksittyjä.

2975. Karttunen (Heimon versio) OV:n mukaan: Ratkaisuja 7936. Kaavio b3-Lf8-c4-Tg5-Rxh6-Lg6-e3-Dh4-Kh5. Yksi ratkaisu: b3-c4-Lf8-Rxh6-Tg5-e3-Lg6-Kh5-Dh4 Rf6#.

2976. Heimo Ratkaisu laatijan mukaan, siten että näiden siirtojen pitää tapahtua ja merkit näyttävät, minkä siirron järjestysluvun pitää olla pienempi: 1.-10 Kh4 <Dh3>e2 <Lg5>Rh5 <Tg4>c3 <Lf7>Txf6 <Txf5 10.-Rxf6#. Mustan kymmenen siirtoa toteuttavat Eulerin siksak-teeman ja ratkaisuja on näin ollen 50521 kappaletta, Eulerin sarjan kymmenes luku. Ja sitten vaan haaste eteenpäin. Kuka tekee kymmensiertoisen ilman korotusnappuloita tai yli kymmensiertoisen mahdollisesti satuehdoilla tai jollain muulla vaatimuksella, esim. siif saattaa olla mahdollinen. Kiva laatia kaavioita, saa nähdä oliko tehtävissä arvaamatomia jekkuja (OV). Viimeisten tehtävien kohdalla kannattaa vielä muistaa Richard Stanleyn artikkeli ST 4/2005:ssä.

RATKAISUPISTEET		ST 6/2006: 3018-3034					
	#	+=	a#	i#, satu	6/06	2006	YHT
Ratkaisija	6	-	29	-	35	286	
Antero Harju	4		25		29	173	5035
Arto Heimonen	6		17		23	144	866
Olli Heimo						78	4392
Unto Heinonen			29		29	165	3991
Yrjö Hiltunen			22		22	142	4223
Hannu Kettunen	6		27		33	237	6172
Romuald Lazowski			29		29	190	1762
Pentti Vähämäki	3		19		22	112	4071
Olli Välikangas						19	2668

ST 1/2006 ja ST 2/2006:n itsematti- ja satushakkitehtävistä tulleet pisteet on lisätty kokonaispisteisiin. Vuoden paras ratkaisija jälleen kerran Hannu Kettunen. Onnittelut!

Kalkutellen kattiloita,
valtaistuinta pokaten,
pataässäi, attiloita
tuli raivolla, rokatén.

Kunkku kutsui joukon luoksi;
Ratsut alkoivat niputtaa
asioita, joiden vuoksi
ehk pitäis suruliputtaa.

"Mitä tehnee holvissansa,
kirkon kauniin kuin koralli,
punaa sievää kolvissansa
tuo piispanne, juopporalli?"

"Emme vaadi mahdotonta,
mut katsokaa ruhtinaita:
puolustukseen tahdotonta
väkeä, himoovat maita."

Suust huus yhdest solttulauma,
kuin ammuttu ois kanuunat
samaa aikaan: "Nyt on sauma!
Jo kertokaa kaikki, ruunat!"

"Pyörtyä sä tahdo jollet
- tää lienee vähän kipeää -
istu", suosittivat pollet,
kielt lirkuttivat lipeää.

Valtaistuimelleen painuin
alta kulmainsa monarkki
tarkkas heitä herkin vainuin:
"Jok lausukaa tiedon kvarkki!"

Kymmenpäistä valtuuskuntaa,
mik kurkkuu korautteli,
kuunteli. Se fiinin maun taa
ärrää sorautteli:

"Epäilemme rouvaskaisen,
jonk neitona sormustitte,
olleen hiukan tuhmanlaisen
viimeks poissa kun olitte."

"Kuunnelkaa siis uutisemme:
nyt daaminne kantaa lasta.
Isäksi me arvelemme
tuot neekeriruhtinasta."

"Riittää!", huusi kruunupäinen,
"Jo riittää tarunne, hullut!
Kohtaloonsa syöpäläinen
nyt on eittämättä tullut..."

"Mielelläni kertomusta,
jok sydämeni sulatti,
oisiin kuullut, sillä musta
lapsi ei oo - vaan mulatti."

LAUTA- MIES

"Ikivanhan arvoituksen
tää ratkaisee. Se on vissi!
Jälkeen pitkän tutkimuksen
on pelin tulos - remissi!"

"Tietäkää te juoruämmät,
jotk kärkytte palkkiota,
suosioni lämpimämmät
ei vois. Saatte siin liota!"

"Muka aatteen aateloimaa
tulla mellestään kotiini?
Pata kattilaa se soimaa
ja eessä on - giljotiini!"

Laatijamuotokuva

7.10.1947 syntynyt ruotsalainen Christer Jonsson on yksi aikamme parhaista apumattilaatijoista, mutta on laatinut hienoja tehtäviä lähes kaikilta tehtävähakin alueilta. Tuottelias laatija on toki tuttu suomalaisillekin mm. lehtemme ensipainospalstoilta, mutta seuraavassa hän esittäytyy hieman tarkemmin. Eräs ihmetystä herättävä seikka on, että Jonssonilla on vain hieman yli 20 Fide-albumipistettä. Selitys löytyy siitä, ettei hän ole koskaan itse lähettänyt tehtäviään albumikeräykseen! Muutenkaan hän ei pane paljon arvoa kilpailumenestyksille, vaan niistä kysytyäni hän vastasi menestyneitä olevan ehkä noin kymmenen prosenttia, mutta että luku tuntuu vaihtelevan päivittäin.

"Olen kotoisin pienestä Östrandin kylästä, joka sijaitsee noin 15 kilometrin päässä 'Pohjolan suurimmasta vapaasta koskesta' Storforsenista, jonka putoamiskorkeus on 82 metriä! Älvsbynin reaalkoulussa luokanvalvojanani oli Bernt Ahlgren (tunnettu apumattilaatija 60-luvulla) ja Elof Wikström toimi musiikinopettajanani. Elof halusi, että tarkistaisin hänen apumattejaan ja lupasi yhden kruunun jokaisesta sivuratkaisusta... Eipä tarvinnut pyydellä viikkorahaakaan sen jälkeen! En unohda koskaan, kun olin laulukokeessa ja Elof otti esille taskushakin sanoen: 'Sinun ei tarvitse laulaa – ja hyvä niin.' Tietääkseni olen osallistunut neljästi Ruotsin ratkaisijamestaruuskilpailuun – voitin kahdesti ja tulin kerran toiseksi.

Reaalikoulun jälkeen menin tekniseen kouluun Luulajaan ja valmistuin rakennusinsinööriksi. Muutin Tukholmaan 1968 ja asun nykyisin 15 kilometrin päässä kaupungista. Perheeseeni kuuluu tätä nykyä neljä poikaa, jotka ovat syntyneet 1978, 1981, 1989 ja 1998. Viimeksi mainittu on koiramme Nizze, rodultaan kultainennoutaja. Kemiössä syntynyt puolisoni kuoli syöpään joulupäivänä 2001, 33 vuoden yhteiselon jälkeen.

Pian 60 vuotta täyttävä Christer Jonsson on laatinut yli 3000 shakkit tehtävää.

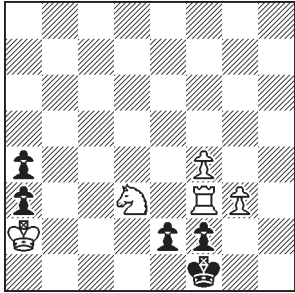
Haluan kunnioittaa laatijakumppaneitani, joiden kanssa olen työskennellyt kaikki nämä vuodet, joten olen tietoisesti valinnut tähän monia yhteistehtäviä. He ovat monin eri tavoin opettaneet minua ja ovat korvaamattomia. Näitä ovat mm. Bernt Ahlgren, Elof Wikström, Hilding Fröberg, Anders Lundström, Viktor Bene, Manne Persson, Alexander Hildebrand, Rolf Wiehagen, Jorge Kapros ja Jorge Lois. Osan heistä kulutin aivan loppuun, toiset ovat poissa. Olen tarkoituksella valinnut mukaan myös suhteellisen vanhoja tehtäviä, sillä uudempia olette hyvinkin saattaneet nähdä esimerkiksi Springarenissa viime vuosina.

Itse laatimisen ilo, että löytää tehtävän viimeismuodon, maistuu paremmalta kuin parhainkaan viski! Ensimmäinen tehtäväni julkaistiin 1963, ja nyt laadittuja on yli 3000. Tehtävieni kokoelma on tekeillä."

Seuraavilla sivuilla on pieni valikoima Jonssonin tehtäviä, pääosin hänen itsensä kommentoimana. Tack så hemskt mycket Christer!

1) Christer Jonsson

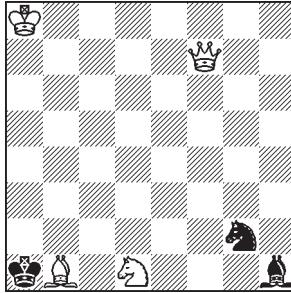
1. palkinto

Tidskrift för Schack 1968

a#3 4.1.1.1.1. 5+5

2) Christer Jonsson

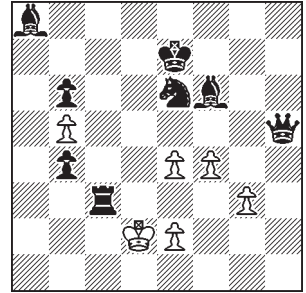
1. palkinto

Piteå-Tidningen 1971

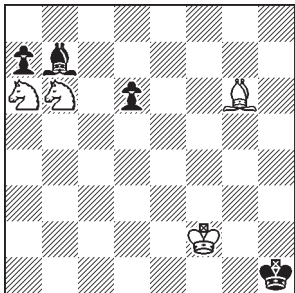
sa#9* 4+3

3) Christer Jonsson

1. palkinto

Tidskrift för Schack 1972a#3 b) vRe2 & vRe4 6+8
c) vLe2 & vLe4
d) vTe2 & vTe4 2.1...**4) Christer Jonsson**

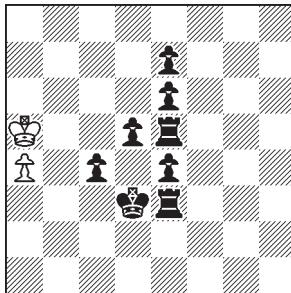
1. palkinto

Tidskrift för Schack 1973

Voitto (+) 4+4

5) Christer Jonsson

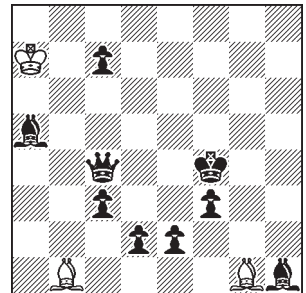
1. palkinto

British Chess Magazine
1973

sa#35 2+8

**6) Bernt Ahlgren,
Anders Lundström
& Christer Jonsson**

1. palkinto

The Problemist 1977-78

a#4 2.1... 3+9

1) 1.e1R Te3 2.Rf3 Te2 3.Rg1 Txf2#, 1.e1L Kb1 2.Ke2 Rc1+ 3.Kd2 Td3#, 1.e1T Rb2 2.Te2 Td3 3.Ke1 Td1#, 1.e1D Rc1 2.De4 Td3 3.Dg2 Td1#. Musta täyskorotus, tämä kuuluu lempitehtäviini!

2) 1.-Da2#, 1.Kxb1 4.Ke4 5.Rf4 7.Kg2 8.Rd5 9.Kg1 Df2#. Vuonna 1967 aloin julkaista PT:ssä shakkipalstaa, jonka otti hoitaakseen Elof Wikström, kun minä muutin etelään.

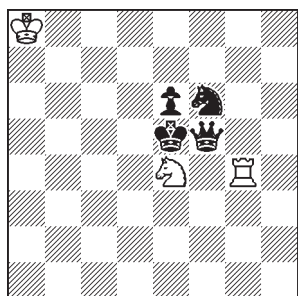
3) a) 1.Tc5 Kd3 2.Kd6 e5+ 3.Kd5 e4#, b) 1.Kd8 Rd4 2.Le7 Rf6 3.Tc8 Re6#, c) 1.Kf7 Lxa8 2.Kg6 Lef3 3.Kf5 Lae4#, d) 1.Ke8 Td4 2.Le7 Td7 3.Rf8 Texe7#, 1.Tc8 Tc4 2.Kd8 Tc6 3.Rc7 Td6#. Nykyään myös d-muodossa pitäisi tyytyä yhteen ratkaisuun.

4) 1.Rc4 Lxa6 2.Rxd6 Kh2 3.Lf5 Kh1 4.Le4+ Kh2 5.Lg2 Ld3 6.Rf7 a5 7.Rh6 Le2 8.Rf5 a4 9.Re3 a3 10.Kxe2 a2 11.Kf2 a1D 12.Rg4#. Oli mukava voittaa kilpailu, jonka tuomarina toimi tuon ajan suuri loppuentevälaattaja Kasparjan! (4. siirrossa on duaali, sillä myös 4.Lh3 voittaa. MY)

5) 1.c3 3.c1T 4.Tc7 5.Kc4 6.Tb3 9.e1R 11.Rc5 15.d1L 17.Lb7 19.Kc6 20.Td5 25.e1T 27.Ted6 32.e1T 34.Ted7 35.Tb5 axb5#. Tämä oli aikanaan pituusennätys materiaalilla vK+s, mutta on tullut sittemmin lyödyksi. Ennätykset on tehty rikottaviksi.

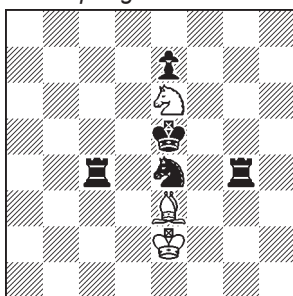
6) 1.f2 Lxf2 2.Lf3 Lg3+ 3.Ke3 Lh2 4.Df4 Lg1#, 1.c2 Lxc2 2.Lc3 Lb3 3.Ke4 La2 4.Kd3 Lb1#. Molempien lähettien täyskierrot!

7) Christer Jonsson
1.-2. palkinto
Schach-Echo 1982

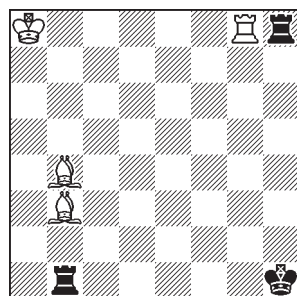
a#3 3.1.1.1.1.1. 3+4

**8) Elof Wikström
& Christer Jonsson**
1. palkinto
Springaren 1987

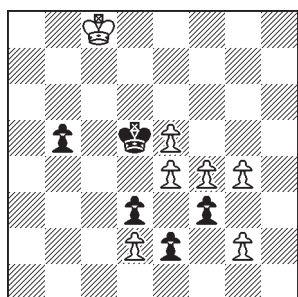
a#3½ 3+5

9) Christer Jonsson
Dagens Nyheter 1987

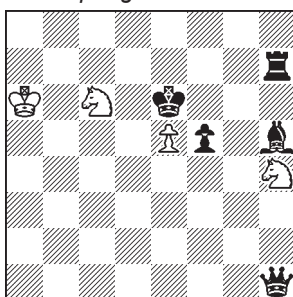
#13 4+3

10) Christer Jonsson
4. palkinto
Springaren 1993

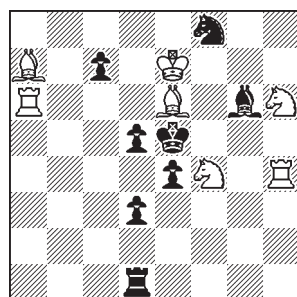
a#4 4 ratkaisua 7+5

**11) Manne Persson
& Christer Jonsson**
5. palkinto
Springaren 1993

a#2 3.1.1.1. 4+5

12) Christer Jonsson
1. palkinto
Springaren 50 JT 1997-8

#2 7+8

7) 1.Df4 Rg5 2.Kf5 Rf7 3.De5 Rh6#, 1.Rd7 Rd6 2.Kf7 Tg7 3.Re5 Re8#, 1.Kd5 Tg7 2.e5 Td7+ 3.Ke6 Rc5#. Kolme paikanvaihtoa miniatyyriina! Yksi henkilökohtaisista suosikeistani.

8) 1.-La7! 2.Tc5 Rc7 3.Kf4 Lb8 4.Tf5 Re6#. Symmetrinen alkuasema epäsymmetrisin ratkaisuin.

9) 1.Ld5+ Kh2 2.Ld6+ Kh3 3.Le6+ Kh4 4.Le7+ Kh5 5.Lf7+ Kh6 6.Lf8+ Kh7 7.Tg7+ Kh6 8.Tg6+ Kh5 9.Tg8+ Kh4 10.Le7+ Kh3 11.Le6+ Kh2 12.Ld6+ Kh1 13.Ld5#. Viehättävä tehtävä jatkuvista shakkauksista huolimatta. Kuningas käy pitkällä matkalla. Alku- ja mattisiirto samaan ruutuun. (MY)

10) 1.Kxe4 e6 2.e1R e7 3.Rc2 e8R 4.Rd4 Rf6#, 1.Kxe4 e6 2.e1L e7 3.Lf2 e8L 4.Ld4 Lc6#, 1.Kc6 e6 2.e1T e7 3.Tc1 e8T 4.Tc5 Te6#, 1.Kxe4 e6 2.e1D e7 3.Da1 e8D 4.De5 Dxe5#. Babson apumatissa ensimmäistä kertaa ilman kaksosia. Lähetin tehtävän aluksi Bo Lindgrenin 65-vuotisjuhlaturnaukseen, jossa se ei kuitenkaan sijoittunut. Sen jälkeen lähetin tehtävän Springareniin. Kuka olikaan tuomari? Bo Lindgren.

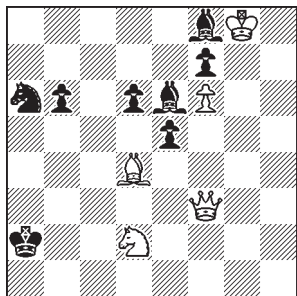
11) 1.Dd5 Rf3 2.Td7 Rg5#, 1.Td7 Rg2 2.Lf7 Rf4#, 1.Lf7 Rg6 2.Dd5 Rf8#. Mustan siirtosykli, taloudellisuus on moitteeton.

12) 1.Rg2? (2.Rg4[A]#), 1.-e3[a] 2.Ld4[B]#; 1.-Lf5/Lh5/Re6 2.Rf7/Th5/Te6#, 1.-c5! 1.Ta4! (2.Ld4[B]#) 1.-e3[a] 2.Rg4[A]#; 1.-c5/Re6 2.Lb8/Rg6#. Le Grand -teemaa. (MY)

**13) Hilding Fröberg
& Christer Jonsson**

1.-2. palkinto

Sachove Umenie 1998

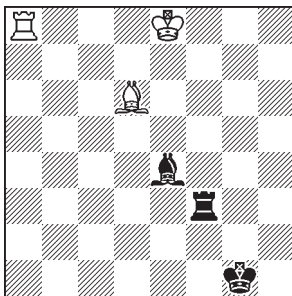

#3 5+8

14) Christer Jonsson

2. palkinto

Csak-Majoros 1999

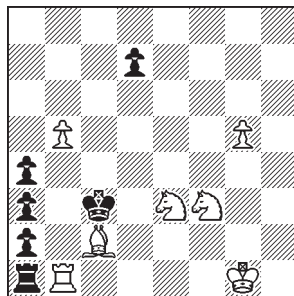

a#2 b) värienvaihto 3+3

**15) Christer Jonsson
& Michel Caillaud**

1. palkinto

StrateGems 2000

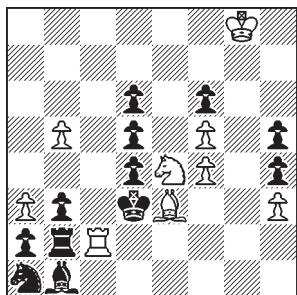
a#2 7+6

- b) a:n alkusiirron jälkeen
c) b:n alkusiirron jälkeen
d) c:n alkusiirron jälkeen

**16) Rolf Wiehagen
& Christer Jonsson**

Erikoispalkinto

StrateGems 2000

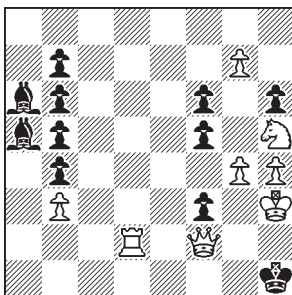

a#3 6.1.1.1.1.1. 9+12

**17) Alexander Hildebrand
& Christer Jonsson**

1. palkinto

Jorma Pitkänen 60 JT
2001

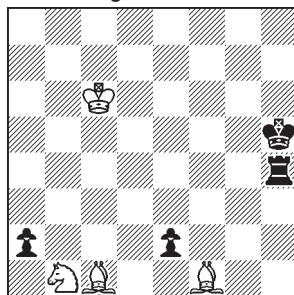

i#5 8+11

18) Christer Jonsson

1. palkinto

Magadan 2001

a#3 2.1.1.1.1.1. 4+4

13) 1.La1! (2.Dc3 ~ 3.Db2#) 1.-Kxa1 2.Da3+ La2 3.Dc3#, 1.-Rc5 2.Da8+ Ra4/Ra6 3.Dxa4/Dxa6#, 1.-d5 2.Db3+ Kxa1 2.Db1#, 1.-Lf5 2.Db3+ Kxa1 3.Da3#. Uhrautuva alkusiirto ja neljä mallimattia. (MY)

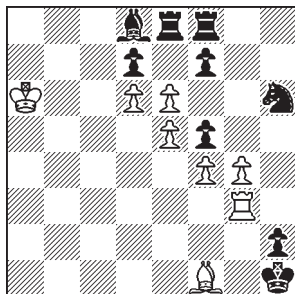
14) a) 1.Tf1 Ta2 2.Lh1 Lh2#, b) 1.0-0 Tf7 2.Lb8 Lb7#. Yllättävä toisto!

15) a) 1.d5 Rd2.d4 Re4#, b) 1.d4 Lb3 2.d3 Rd5#, c) 1.d3 Rd4 2.d2 Re2#, d) 1.d2 Lxa4 2.d1R Tb3#. Caillaud auttoi löytämään paremman muodon alkuperäiseen tehtävään. Excelsior!
16) 1.Kxc2 Lxd4 2.Kc1 Rc3 3.Lc2 Le3#, 1.Lxc2 Ld2 2.Kc4 Lb4 3.Ld3 Rxd6#, 1.Kxe3 Rxd6 2.Kxf4 Tf2+ 3.Kg5 Rf7#, 1.dxe3 Txb2 2.Kc4 Txb3 3.Ld3 Tb4#, 1.Kxe4 Lxd4 2.Kxf4 Tf2+ 3.Kg5 Le3#, 1.dxe4 Tg2 2.Kc3 Tg7 3.d3 Tc7#. Kaksinkertainen syklinen zilahi! Voimannäyte, joten ehkä jotkin toistuvat siirrot voidaan hyväksyä.

17) 1.Td4? f4!, 1.Td5? ffg4+!, 1.Ta2! sp. 1.-fxg4+ 2.Kg3f5 3.Rf4 h5 4.Ta3 bxa3 5.De1+ Lxe1#, 1.-f4 2.Rf6 h5 3.Ta4 hxg4+ 4.Rxg4 bxa4 5.Df1+ Lxf1#. Alexander Hildebrandin kuolema oli suuri menetys. Hän oli valtava inspiraation lähde minulle!

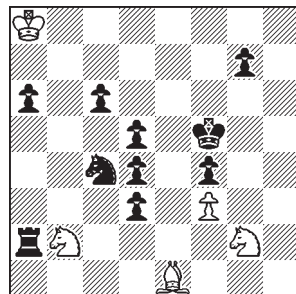
18) 1.axb1L Lg2 (Lh3?) 2.Lf5 Ld5 3.Lg4 Lf7#, 1.exf1L Rc3 (Rd2?) 2.Ld3 Rd5 3.Lg6 Rf6#. Zilahi, eräs suosikeistani. Tässä analogiset houkutukset valkean ensimmäisissä siirroissa rikastuttavat tehtävää.

19) Christer Jonsson
Dagens Nyheter 2002

#5 8+9

**20) Jorge Kapros,
Jorge Lois
& Christer Jonsson**
1. palkinto
StrateGems 2005

a#3 5+10

b-c) Rc4→e5→e3

19) 1.Lc4? fxe6!; 1.Le2! fxd4 2.Ld3 f5 3.Lc4 dxe6 4.Lb5 ~ 5.Lc6#. Vinkki lukijoille oli 'festina lente' eli kiiruhda hitaasti.

20) a) 1.Ke5 Re3 2.dxe3 Ra4 3.Kd4 Lc3#, b) 1.Ke6 Rc4 2.dxc4 Lb4 3.Kd5 Rxf4#, c) 1.g5 Lg3 2.fxd3 Rh4 3.Kf4 Rxd3#. Syklinen zilahi aktiivisin uhrauksin ilman, että mikään siirto toistuisi. (Myös valkean nappulat siirtyvät syklisessä järjestyksessä. MY)

Christer Jonsson 60 JT

3,5-siirtoisille teemaltaan vapaille apumateille. Esipeli, useat muodot ja ratkaisut ovat sallittuja, mutta eivät kuitenkaan nolla-asetat. Tehtävät tulee lähettää 1.6.2007 mennessä osoitteella Indrek Aunver, Ymergatan 6A, 75325 Uppsala, Sverige. Tai sähköpostilla indrek.aunver@springaren.se. Kannattaa siis pitää kiirettä!

Lahden Shakin avoin ratkaisijamestaruus

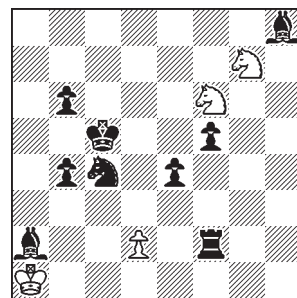
Viime vuonna käydyin Lahden Shakin 5. avoimen ratkaisijamestaruuskilpailun voitti Olli Välikangas. Onnittelut!

1. Olli Välikangas 45/60
 2. Veli Vehkalahti 23
 3. Jarmo Piipponen 15
- jne.

Kilpailussa oli 19 osallistujaa. Täydelliset tulokset osoitteessa <<http://koti.phnet.fi/lahs/tehtavat/tehtava4t2006/tulokset2006.html>>.

Myös tämän vuoden kilpailu on pyörähtänyt käyntiin. Kannattaa osallistua, sillä tehtävät ovat pääsääntöisesti helppohkoja, mutta osa on myös visaisempia. Vieressä näyte huhtikuulta. Tehtävät osoitteessa: <<http://koti.phnet.fi/lahs/tehtavat/tehtavat2007/tehtavakisa2007.html>>.

Venelin Alaikov
Schach 1997

a#3 1/2 0.2.1... 4+9

Funktionmuutosteemoja 2 siirron mattitehtävissä

Otsikossa esiintyvää termiä "funktio" vastaavat yleiskielessä muun muassa sanat 'tehtävä', 'toiminta', 'tarkoitus' ja 'käyttö'. Termi "funktionmuutos" käyttämässäni suppeassa merkityksessä tarkoittaa "valkean ja mustan siirtojen tehtävien (eli käytön) muuttumista tai vaihtelua vaiheesta toiseen".

Syy vierasperäisen termin käyttöön ei ole hienostelu eikä se, että saisin tähän aakkosjärjestyksessä etenevään artikkelisarjaani jotakin muutakin f-alkuista esiteltävää kuin Fleckin, vaan mielestäni lähin luonteva omakielinen vastine 'tehtävänmuutos' on siinä mielessä ikävä, että sanalla "tehtävä" on jo harrastuksemme piirissä toinen, hyvin voimakas ja sanoisinko keskeinen merkitys. Toisaalta vierasperäinen termi erottuu selvästi muusta jargonista ja liittyy luontevasti kansainväliseen termistöön.

En ole nimittäin termiä vetänyt ihan omasta hihastani. FIDE-albumeissa on albumista 1992-1994 (Aachen 2001) alkaen käytetty 2 siirron mattitehtävien temaattisessa jaottelussa omana kategorianaan ryhmää "Funktionswechsel weißer Züge" tai englanniksi "Change of function of white moves". Jonkinlaista temaattista jaottelua on kyllä nähtävissä jo albumissa 1983-1985.

Englanninkielisessä tehtäväkirjallisuudessa olen törmännyt termiin "pattern problems", jonka voisi suomentaa 'kaavioitehtäviksi'. Vaikka nimitys kattaa laajemman alueen kuin funktionmuutos, se on hyvä yläkäsite suomeksikin, ja ei ole sattumaa, että käytän jatkossa ahkerasti sanaa "kaavio".

Joka tapauksessa albumeissa on funktionmuutosteemat jaoteltu edelleen kolmeen eri ryhmään seuraavasti:

1. Teemat, joissa mustan kumoussiirroilla on temaattinen merkitys
2. Teemat, joissa matinmuutoksilla on temaattinen merkitys
3. Teemat, joissa kumoussiirroilla ja matinmuutoksilla ei ole merkitystä.

Kuitaan kaksi ensimmäistä ryhmää luettelonomaisesti. Samalla annan haka-sulkeissa ryhmien esimerkkiteemoille ominaisen abstraktin kuvauksen eli kaavion, joka samalla toimii teemojen tiiviinä määritelmänä.

Ryhmään 1 kuuluu useille tuttu "neliapila": Dombrovskis [1.? (2.A#) a! 1.? (2.B#) b! 1.! a/b 2.A/B#], Hannelius [1.? (2.A#) b! 1.? (2.B#) a! 1.!b/a 2.A/B#], Bannyj [1.A? b! 1.B? a! 1.! a/b 2.A/B#] ja Vladimirov [1.A? a! 1.B? b! 1.a/b 2.A/B#].

Ryhmään 2 kuuluvat mm. teemat Le Grand [1.? (2.A#) a 2.B#, 1.! (2.B#) a 2.A#], sen syklinen variantti Ukraina-teema [1.? (2.A#) a 2.B#, 1.? (2.C#) a 2.A# 1.! (2.B#) a 2.C#], Lacny [* (tai 1.?) a/b/c 2.A/B/C#, 1.! a/b/c 2.B/C/A#], Kiss [1.A? a/b 2.B/C#, 1.B! a/b 2.C/A#], Luukkonen [*1- a/b 2.A/A# 1.! (2.A#) a/b 2.B/C#] jne.

Niin ykkös- kuin kakkosryhmän teemoista on olemassa monia variaatioita ja laajennuksia, joissa esimerkiksi kaksois- tai moniuhkauksella tai esipelillä on temaattinen merkitys. Yllä antamani kaaviot ovatkin teemojen perusesityksiä.

Neliapilasta on tämänkin lehden (ja sitä edeltäneen monisteen) sivuilla kirjoitettu joitakin kertoja, sen sijaan 2. ryhmän teemoja ei ole tietääkseni suomen kielellä ainakaan systemaattisesti käsitelty. Ehkä palaan aiheeseen muutaman vuoden päästä. Kyseistä ryhmää kyllä sivuan tässäkin esityksessä, sillä sen teemoista on olemassa yksinkertaistettuja muunnoksia, joissa mustan puolustussiirroilla ei ole temaattista tehtävää.

Tarkoitukseni on nimittäin tässä artikkelissa keskittyä ryhmään 3, joka on siinä mielessä yksinkertaisin sekä laatimisen että ymmärtämisen puolesta, että huomiota tarvitsee kiinnittää vain valkean siirtoihin.

Valkealla on 2 siirron mattitehtävässä kolmenlaisia siirtoja: alku-, uhkaus- ja mat-tisiirtoja. Funktionmuutosteemat 3. ryhmän merkityksessä tarkoittavat siis teemoja, joissa valkean siirtojen tehtävä tai käyttö

muuttuu vaiheesta toiseen. "Vaihe" puolestaan voi tarkoittaa esipeliä (jossa valkealla on vain mattisiirtoja), houkutuspelejä (joka voi edelleen olla monivaiheista ja jossa valkealla on käytössään kaikki kolme siirtotyyppeä) ja ratkaisua (eli oikeaa alkusiirtoa, sen luomaa uhkausta ja sen jälkeä toteutuvia matteja).

Mustallahan on 2 siirron mattitehtävissä kahdenlaisia siirtoja: kumous- ja puolustussiirtoja. Tarkkaan ottaen tämä on liiallinen yksinkertaistus, mutta tässä yhteydessä aiheeseen ei ole syytä sukeltaa sen syvemmälle, koska määritelmän mukaisesti funktionmuutosteemojen 3. ryhmän teemoissa tällä jaottelulla ei ole käytännön merkitystä.

Funktionmuutosteemojen (esi)historiaa

Koska kaikki funktionmuutosteemat edellyttävät, että temaattinen kokonaisuus jakautuu vähintään kahteen, yleensä useampaan vaiheeseen, joista ainakin yksi on houkutusvaihe, voimme hypätä suoraan aikaan, jolloin 2#-laadinnassa alkoi esiintyä muutakin monivaihepeleä kuin esipeli ja ratkaisu ja niiden väliset mahdolliset matin- ja puolustuksenmuutokset. Samoin voimme sivuuttaa monivaihetehdävät, joissa houkutusten merkitys on lähinnä oikeaan alkusiirtoon johdatteleva.

Artikkelini "Barulin" (ST 5/2005, s. 252-260) antanee hiukan kuvaa 2-siirtoislaadinnasta 1930-luvulla: duaalinvalttöä, linjateemoja, "valkeaa ideaa" houkutuksissa jne. Lisäksi strategia teemoja jalostettiin edelleen ja monia ennätyksiä esitettiin joko yksivaiheisena tai vanhassa englantilaisessa vaihdelmamuodossa. Myös Flecktyyppejä moniuhkauksen erittelyesityksiä alkoi esiintyä.

Funktioteemojen edellyttämää monivaihepeleä 2#-tehtävissä alkoi esiintyä *systemaattisesti* 2. maailmansodan jälkeen, sotaa ennen vain satunnaisesti. Teemoista, joita voi kutsua varhaisiksi "esifunktionaalisiksi", voi mainita Ruhlksen ja Zagorujkon, joiden peruskaaviot ovat *1.- a/b 2.A/B# 1.! a/b/c/d 2.C/D/A/B# ja *1.- a/b 2.A/B# 1.? a/b 2.C/D# 1.! a/b 2.E/F#. Lisäksi jo 1930-luvulla oli muodissa matinvuorotellukaavio 1.? (tai*) a/b 2.A/B# 1.! a/b 2.B/A#,

jonka mahdollisesti ensimmäisenä esitti W.J. Faulkner (4.p. e.a. Good Companions 1924) ja joka Zagorujko-muodossa myöhemmin jalostui mm. kaavioksi (*)*1.? a/b 2.A/B# 1.? a/b C/D# 1.! a/b 2.D/C tai B/A#.

Ruhlis- ja Zagorujko-kaavioilla oli jo tekijänsä ennen varsinaisia nimenantajia, mutta ne olivat sen verran harvinaisia, että ne on aika hyvin dokumentoitu. Ensimmäisen Ruhlksen laati vuonna 1914 A. Moseley (2.p. Good Companions) vieläp/c/d ns. ihanne-muodossa *1.- a/b/c/d 2.A/B/C/D# 1.! a/b/c/d 2.C/D/E/F#! Ensimmäisen 3x2-Zagorujkon esitti vuonna 1916 G.H.F. Packer ("All Change Here"), toisen kaksosmuodossa F. Berhausen (1.p. *Essener Anzeiger* 1927) ja ilmeisesti kolmannen J. van Grieken (*Tijdskrift KNSB* 1936).

Vastikään edesmenneen Jefim Ruhlksen oman teemansa ensiesitys on vuodelta 1946 (kts. ST 1/2007, s. 11). Leonid Zagorujko puolestaan laati ensimmäisen kolmivaihematinmuutostehtävänsä samoihin aikoihin. Tarkkaa ajankohtaa en ole onnistunut määrittämään, mahdollisesti ainakin ruotsalainen Sven Ekström (1.kum. *Tidskrift för Schack* 1944) ja joka paikkaan ehtinyt T.R. Dawsonkin (1946) ehtivät vielä Zagorujkoa ennen. Nimitykset Ruhlis- ja Zagorujko-teema ovat perusteltuja siksi, että kyseiset laatijat olivat ensimmäisiä tai ainakin niiden ensimmäisten joukossa, jotka alkoivat tutkia aiheita ja laatia niistä järjestelmällisesti.

Niin tai näin, sen enempiä Ruhlis kuin Zagorujkokaan eivät kuulu varsinaisiin funktionmuutos- vaan matin- ja puolustuksenmuutosteemoihin, samoin kuin matinvuorotellukin. Näillä ideoilla on kuitenkin aatehistoriallisessa mielessä sillanrakentajan rooli, sillä niiden myötä myös esipeliin ja varsinkin houkutuspeleihin alettiin suhtautua entistä vakavammin, jopa niin, että niitä alettiin pitää tehtävän kokonaisuuden kannalta yhtä tärkeinä kuin ratkaisuakin.

Edellä sanottu pätee myös sykliseen matinsiirtymään eli La?ny-teemaan, josta nimenantaja on ilmeisesti laatinut ehdottoman ensiesityksen vuonna 1949. Tämänkin teema kuuluu matinmuutosteemoihin, mutta myöhemmin siitä on pelkistetty niin kutsuttu "uhka- Lacny" (jolla on ainakin kolme muutakin nimeä!) eli kaavio 1.? (2.A#) a/

b2.B/C 1.! (2.C#) a/b 2.A/B#.
Se kuuluu funktionmuutos-
teemojen ryhmään 2.

Muista yllä mainitsemis-
tani ryhmän 2 teemoista voi
lyhyesti todeta, että Luuk-
konen-teema on peräisin
1950-luvun alkupuolelta ja
Le Grand-teema vuodelta
1959.

Mitä tulee ryhmän 1 tee-
misiin, Hannelius laati
teemastaan ensiesityksen
vuonna 1950 (vaikka Bruno
Sommer ehtikin ensin jo
vuonna 1929!), Alfreds Dombrovskis omas-
ta teemastaan vuonna 1958, Dmitri Bannyi
omastaan vuonna 1968 ja Jakov Vladimi-
rov omastaan vuonna 1977.

Esittämäni vuosiluvut pyrkivät havain-
nollistamaan, että monien funktioteemojen
alkuvaiheet ajoittuvat noin 15 vuoden
ajanjaksolle toisen maailmansodan jäl-
keen, erityisesti 1950-luvulle. Näiden tee-
mojen läpimurtoaikaa olivat 1960- ja 1970-
luvut, jolloin myös innovoitiin uusia funktion-
muutosteemoja. Tätä historiaa on hiukan
hankalaa hahmottaa senaikaisten lähde-
osten perusteella, sillä teemoille tai kaavi-
oille annetut nimitykset ovat vakiintuneet
vasta vuosikymmenen tai parin viiveellä.

Esimerkiksi ansiokkaat perusteokset
Rice, Lipton & Barnes: *The Two-move
Chess Problem: Tradition and Develop-
ment* (1966), W. Sidler: *Problemschach*
(1968) ja J. Rice: *An ABC of Chess Prob-
lems* (1970) eivät mainitse vielä yhtään funk-
tionmuutosteemaa nimeltä.

Ongelma kulminoituu tutkittaessa 3.
ryhmän teemoja, sillä niiden ensiesitykset
eivät välttämättä ole saaneet huomiota jäl-
keenpäinkään, eikä monille niistä ole sen
koomminkaan annettu napakkaa teemani-
mitystä. Siksi on pysty aina antamaan tee-
moista ensiesityksiä, mutta olen pyrkinyt
valitsemaan muuten kiinnostavia tema-
tulkintoja.

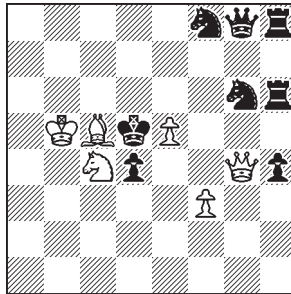
Samat valkean siirrot uhka- ja mattisiir- toina

Alankomaalaisveljesten Piet ja Henk Le
Grand vuonna 1959 esittelemä teema on

F1. Jevgeni Bogdanov

5.kum.

Probleemblad 1983

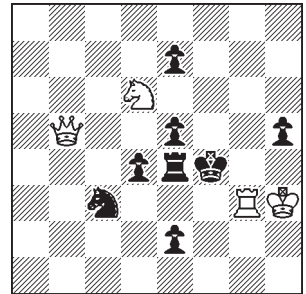

2#

6+8

F2. Matti Myllyniemi

Helsingin Sanomat 1963

2#

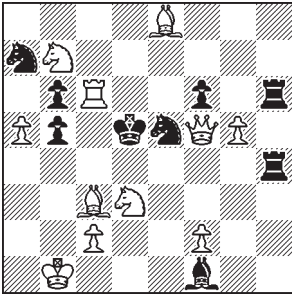
4+8

osoittautunut elinvoimaiseksi ja hedelmäl-
liseksi ja ollut mahdollisesti inspiraatio-
lähte monelle tässä kirjoitelmassa esitel-
tävälle idealle. Siitä on olemassa funktion-
muutosteemojen ryhmään 3 kuuluva vari-
antti pseudo-Le Grand, joka perusmuo-
dossaan toteuttaa kaavion 1.? (2.A#) a 2.B#
1.! (2.B#) b 2.A#. On mahdotonta sanoa,
kuinka monessa tehtävässä kaavio on
esiintynyt sattumalta, ennen kuin sille hok-
sattiin antaa nimi.

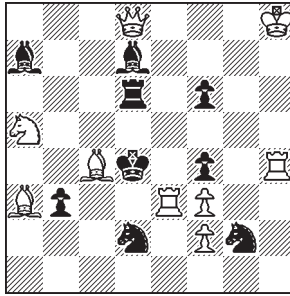
Joka tapauksessa viimeistään 1980-
luvulta lähtien sekä emoteemasta että sen
pseudo-variantista on laadittu runsaasti ja
aivan tietoisesti. Oma osansa suosioon oli
Die Schwalben 1977-9 järjestämä teema-
turnaus Le Grand -teemasta. Pseudo-Le
Grandista puolestaan *Probleemblad* jär-
jesti teemakilpailun 1983-4.

Tehtävä **F1** (F83-85 no 14) esittää pseudo-
variantin selväpiirteisesti: 1.Df5?
(2.Rb6A#) De6a 2.De4B#, 1.-Re7! **1.e6!**
(2.De4B#) Re5b 2.Rb6B#. Tehtävä esittää
muutakin, mutta siitä tuonnempana.

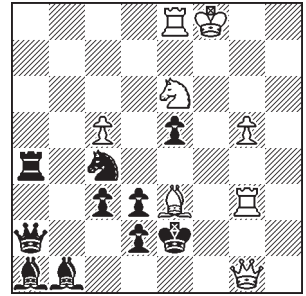
(Pseudo)-Le Grand on perusmuodos-
saan vuorotteluteema. Mikä voidaan esit-
tää vuorotteluna, voidaan yleensä esittää
myös syklistesti. Matti Myllyniemeltä olen
löytänyt yllättävän varhaisen syklisten pseudo-
Le Grandin **F2**: 1.Db3? (2.Df7A#) Rd5
2.Df3B#, 1.-e6! 1.Dd3? (2.Df3B#) Te3
2.Df5C#, 1.-e1R! **1.Dd7!** (2.Df5C#) e6
2.Df7A#. Strategia on kauttaaltaan yhden-
mukaista, sillä kaikki puolustukset ovat
sekä veräjiä että katkoja. Lisäksi tehtävässä
on puolikas Dombrovskis: 1.Db3?
(2.Df7#) e6! 1.Dd7! e6 2.Df7#. Tällöinen
syklinen kaavio ei synnykään enää vahin-

F3. Gérard Doukhan3. p. *Phénix* 1990

2# 11+9

F4. Vasył Džatšuk2.kum. *USPB* 1994

2# 9+9

F5. Zoran Gavrilovski4. p. *The Problemist* 1993

2# 8+10

gossa, ja olisikin kiva tietää, löytyykö jostain vanhempi esitys. Matti ei kirjassaan *Toteutuneita oivalluksia* (1980) puhu mitään pseudo-Le Grandista.

Tehtävä muuten paranisi hiukan, jos vRd6:n korvaisi vLg6:lla, sillä ratkaisussa mahdollisuus 1.- exd6 2.Df7# hiukan hämärtää sekä strategian yhtenäisyyttä että Dombrovskis-kaaviota.

Tehtävän **F3** laatija on erikoistunut ennätysiin, ja tässä hän esittääkin teeman peräti 6-kertaisena uhka- ja mattisiirtojen kehänä seuraavasti: 1.Rb2? (2.Td6A#) Raxc6 2.Lf7B#, 1.-Rc8! 1.Tc7? (2.Lf7B#) fxf5 2.Dxe5C#, 1.-Th7! 1.gxf6? (2.Dxe5C#) Te4 2.De6D#, 1.-T6h5! 1.f3? (2.De6D#) Tb4+ 2.Rxb4E#, 1.-Lh3! 1.f4? (2.Rb4E#) bxa5 2.Tc5F#, 1.-Lxd3! **1.axb6!** (2.Tc5F#) Tc4 2.Td6A#.

Syklin hahmottaminen vaatii ratkaisijalta sitä, että hän kirjoittaa vaiheet oikeassa järjestyksessä. Teemasisällön hahmottamista vaikeuttaa edelleen se, että mustan teemapuolustusten välillä ei ole selkeää sitovaa elementtiä, sillä niissä on sekä suojattajajättöjä että tukintoja.

Edellä jo mainitsin, että funktionmuutosteemoja on laajennettu kaksois- ja moniuhkausten avulla, niin pseudo-le Grandiinkin. Mahdollisia kaavioita on leegio, ehkä yksinkertaisin 1.? (2.A/B#) a 2.C# 1.! (2.C#) b/c 2.A/B#.

Esimerkkitehtävä **F4** on hiukan mutkikkaampi tapaus: 1.Th5? (2.Td3A, Lb2B#) Lf5 2.Dxd6C#, 1.-f5! 1.Dc7? (2.Lb2B, Dxd6C#) Tc6 2.Td3A#, 1.-Re4! **1.De7!** (2.Dxd6C, Td3A#) Te6 2.Lb2B#. Joka vaiheessa esiintyy kaksoisuhkaus, mutta uhkasiirrot esiin-

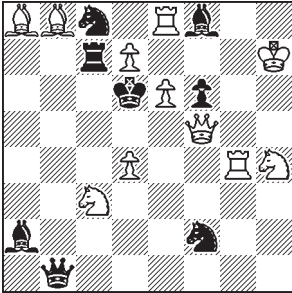
tyvät syklisesti aina erilaisina pareina, ja joka vaiheessa poisjäävä uhkaus toteutuu mattisiirtona. Tässä tehtävässä strategia on jo hiukan kiinnostavampaa: mustan teemapuolustukset ovat samalla kertaa sekä valkean linjan katkoja että avauksia. Lisäksi siirtoon 1.-Rxc4 on kolmivaiheinen matintuutos. Tämänäyttypiset teemakokonaisuudet jakoivat – ja jakavat edelleen – mielipiteitä: albumituomarit antoivat tehtävälle 9 pistettä, sen sijaan lähdelehden vuosikilpailun sijoitus on yllättävän vaatimaton.

Pseudo-Le Grand on itse asiassa uhanpaluun yksi erikoistapaus. Uhanpaluussa valkean houkutusten uhkamattit esiintyvät ratkaisussa mattisiirtoina. Pseudo-Le Grandissa uhka- ja mattisiirrot vuorottelevat tai esiintyvät syklisesti. Uhanpaluu yksinkertaisimmillaan toteuttaa kaavion 1.? (2.A#) 1.! a 2.A#. Tehtävässä **F5** on houkutuksen kaksoisuhkauksen ansiosta hiukan enemmän. Siinä esiintyy Barnesin houkutusteema [1.? (2.A,B#) 1.? (2.A#) 1.! tai ? (2.B#)], joka ei itsessään ole funktionmuutosteema, mutta joka usein – kuten tässä – yhdistetään uhanpaluuseen: 1.Lf2? (2.Rd4A, Rf4B#) d1D! 1.Lf4? (2.Rd4A#) c2! 1.Ld4? (2.Rf4B#) d1R! **1.Lxd2!** (2.De1#) Dxd2/cxd2 2.Rd4A/Rf4B#. Uhanpaluuseen on tässä yhdistetty hyvin luontevasti uhankorjaus (teemanappulan tekemä oikea alkusiirto tietyllä ruudulle aiheuttaa eri uhan kuin sen siirtyminen yhdentekevälle – tai yleensä muulle – ruudulle) ja geometrinen teema L-risti. Alkusiirto on lisäksi 4-kertainen uhraus.

Pseudo-Le Grand-teeman yhden muunnoksen alkuhistoria on hyvin tunnettu. Ky-

**F6. V. Melnitšenko
& J. Gordian**

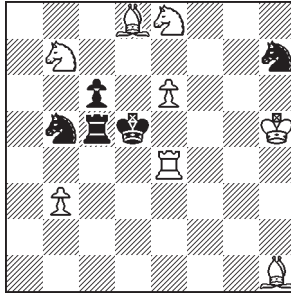
1.kum. *Stella Polaris* 1968

2# 11+8

**F7. A. Mitjušin
& R. Fedorovitš**

Mat 1978

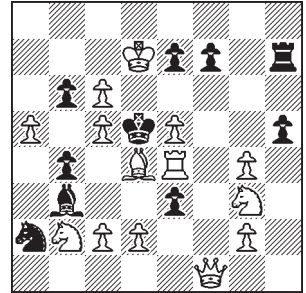

2# 8+5

F8. Matti Myllyniemi

2.p. *L'Italia Scacchistica*

1972

2# 14+10

seessä on Viktor Melnitšenkon ja Juri Gordianin jo vuonna 1967ideoima Odessa-teema, jossa kaksoisuhkaukset on jalostettu kaavion 1.?(A/B#)a/b2.C/D#1.!(C/D#)c/d2.A/B# mukaisesti. Myös kolmoisuhkaus on tietysti mahdollinen. Varhainen teemaesimerkki on **F6**: 1.Tg7? (2.d8D,dxc8R#)Db7/Dxb8 2.Dc5/Df4# 1.**Tg6!** (2.Dc5/Df4#)Re7/Le7 2.d8D/dxc8R#. Teemaesitys on strategisestikin täysipainoinen, sillä houkutusvaiheessa valkea päästää teemasotilaansa ja musta päästää vD:n, ratkaisussa sen sijaan valkea päästää daaminsa, kun taas valkean sotilaan päästää musta. Selkei heikkous on vTg4:n mitätön rooli alkusiirron jälkeen.

Edellinen tehtävä esitti ukrainalaislaattijoiden kehittämää teemaa. Toinen ukrainalainen uhanpaluuidea on Sambor-teema, jonka ensiesitys lienee vuodelta 1978. Se kuuluu laajaan Fleck-teemaperheeseen ja sen peruskaavio on 1.?(2.A,B,C#)1.!(a/b/c2.A/B/C#). Tehtävässä **F7** houkutus 1.Lf6? uhkaa teemamatteja 2.Te3A,Te2B,Te1C#, mutta se kumoutuu siirtoon 1.-Rg5! Alkusiirto 1.Lb6! synnyttää siirtopakon, ja teemamuunnelmat ovat 1.-Tc3/Tc2/Tc1 2.Te3A/Te2B/Te1C#. Teemamatteja saa olla useampiakin. Näkemäni harvat esitykset tuppavaat olemaan yhtä kaavamaisia kuin tämäkin.

Samat valkean siirrot alku- ja uhkaussiiroina

Valkean alku- ja uhkaussiirotojen vuorottelu, jonka kaavio perusmuodossa on 1.A?(2.B#)1.B!(2.A#), on helppo laatia, koska

alkusiirtojen jälkeisestä pelistä ei periaatteessa tarvitse välittää. Jotta luomusta voisi kutsua shakkitehtäväksi, pääpainon täytyy kuitenkin olla muunnelmistossa, tai sitten kyseessä pitää olla ennätysesitys. Ilokseni voin aiheesta esitellä varhaisen suomalais tehtävän **F8**, jossa idea on esitetty 4-kertaisena: 1.e6A? (2.Df5B#)fxe6! 1.Df5B? (2.e6A#)e6! 1.cxb6C? (2.Db5D#)e2! 1.Db5D? (2.cxb6C#)bxa5! 1.Tf4E? (2.Df3F#)hxg4! 1.Df3F? (2.Tf4E#)Lxc2! 1.Lxe3G? (2.Dd3H#)Rxc2! 1.Dd3H! (2.Lxe3G#)Lxc2/Rxc2 2.Dc4/Dxb3#.

Ennätöksissä on usein ongelmana yövartijoiden välttäminen, mikä tässä tehtävässä on onnistunut samalla, kun siihen on saatu hiukan muunnelmiakin, vähemmän tosin houkutuspelissä (1.Df3? hxg4 2.Txg4#, 1.Db5? bxc5 2.Dxc5#).

Myllyniemen tehtävä on kuitenkin ilmeisesti kovempi saavutus kuin ensi alkuun kuulisi, sillä *Problemblad* järjesti aiheesta teematurnauksen 1989-90, jonka voittaja (FIDE-albumi 1989-1991, n:o A111) on kyllä taloudellisempi kuin Myllyniemen tehtävä, mutta muuten heikompi, sillä muunnelmistoa on vielä vähemmän ja yksi upseeri on ratkaisussa puhdas yövartija. Myös patterikoneistot ovat tehtävissä aika lailla samantapaisia, mutta teeman esittäminen muulla tavoin ei juuri onnistukaan.

Tehtävä **F9** on monella tapaa kiintoisa. Siinä esiintyy ensinnäkin 1960-luvulla paljon tutkittu puolipatteri. Se on myös toistaiseksi varhaisin tuntemani 2-kertainen esimerkki tästä vuorotteluaiheesta. Tehtävä on ratkaisijan kannalta ihanteellisen selväpiirteinen, sillä aika nopsaan tutkijalle sel-

viää, että joko mLd8 tai mRf7 on kiinnitettävä alkusiirros. Niinpä: 1.Tf4A? (2.Tc8B#) Lc7 2.Txc7#, 1.-Lb6! 1.Tc8B? (2.Tf4B#) Rxh6 2.Tb7#, 1.-Lc4! 1.Tf5C? (2.Tb8D#) Lb6+ 2.Txb6#, 1.-Lb5! 1.Tb8D! (2.Tf5C#) Rxh6 2.Tc7#. Joka vaiheeseen on saatu edes pikkuriikkisen mustan vastapeliä, eikä kannata sulkea silmiään taloudelliselta Meredith-muodolta!

Mitä yllä alleviivaamaani teemanimitykseen tulee, se on aika selittelevä, mutta englanninkielisen termin "sequence reversal" ("järjestyksen vaihtaminen päinvastaiseksi") tai "(sequence) reversal II" ja sak-sankielisen vastineen "Droh-Reversal" tyydyttävä kääntäminen ei ainakaan minulle ole onnistunut.

Tässä tapauksessa pelkkä "vuorottelu" vaikuttaa kyllä riittävältä, sillä teeman esittäminen syklisenä on yllättävän työlästä. Edes 3-vaiheinen kehä 1.A (2.B#) 1.B (2.C#) 1.C (2.A#) ei ole tietääkseni onnistunut ilman kaksosmuotoja tai satuetta tai -napuloita, minkä vuoksi en vaivaudukaan antamaan yhtään teemaesimerkkiä.

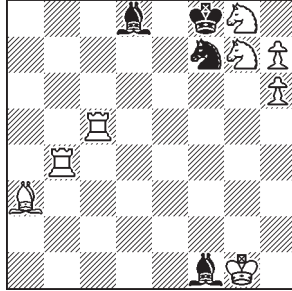
Sen sijaan voisi ohimennen sivuta vielä yhtä pikkuteemaa eli alku- ja uhkasiirron antivuurottelua, joka voi helposti jäädä huomaamatta. Siihen palaan tehtävien F19 ja F20 kohdalla.

Samat valkean siirrot alku- ja mattisiirtoina

Tästä teemasta voi antaa peruskaavion 1.A? 1.B? 1.! a/b 2.A/B# (kts. F13), mutta variaatioita ja laajenuksia on paljon. Kaavion ratkaisuvaihe voi olla myös esipeli, jolloin mattisiirrot esiintyvät alkusiirtoina, toinen houkutusessa ja toinen ratkaisussa, eli *1.- a/b 2.A/B# 1.A? 1.B!

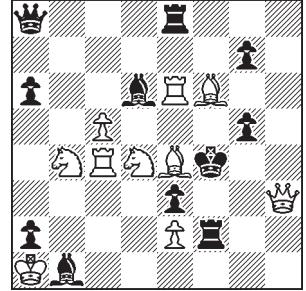
Tehtävä **F10** on sikäli selväpiirteinen, että siinä ei esiinny muita funktionmuutos- teemoja. Puolipatterin avaus 1.Ld3? uhkaa 2.Rdc6#. Jos musta puolustautuu antikriittisesti (= katkon välttämällä) 1.-Dh1, mattisiirto

F9. Hugo Knuppert Problemnoter 1961

2# 8+4

F10. Gennadi Svjatov 1.p. A. Kozlov 100 MT Uralskij Problemist 1997

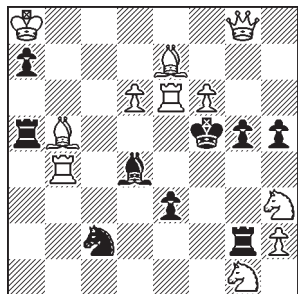
2# 10+11

2.Rf3A# osoittaa puolustuksen myös kriittiseksi (= katkon mahdollistavaksi). Niinpä 1.-De4! Toinen puolipatterin avaus 1.Ld5? (2.Rdc2#) johtaa analogiseen peliin: 1.-Lh7 2.Rf5B#, mutta 1.-Le4!

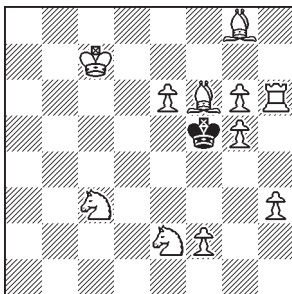
Valkea voi yrittää kumpaakin houkutus- pelissä toteutunutta mattisiirtoa alkusiirto- na: 1.Rf3A? uhkaa 2.Lxg5#, muunnelmis- tona 1.-Le5+/gxf6/Txf3 2.Lxe5/Txf6/Dxf3#, mutta 1.-Tg2! (2.Df3??). Toinen teemasiir- roista **1.Rf5B!** (2.Dg3#) toimii: 1.-Dxe4/Lxe4 2.Rd5/Rd3#.

Mitä tehtävän strategiaan tulee, kahdes- sa houkutuksessa esiintyy puolipatteri, mustan linjanappuloiden sulku-uhkia ja (anti)kriittistä peliä, yhdessä houkutukses- sa suojattajättöjä tai ruudunraivauksia, rat- kaisun päämuunnelmissa mustan kiinnit- tymisiä. Kyseessä on harvoin esiintyvä monivaihe-aihe eli radikaalimuutos: eri vaiheissa muuttuvat sekä puolustus- että mattisiirrot ja kaiken kukkuraksi vielä tee- makin. Siirtojen 1.-D[x]e4 ja 1.-L[x]e4 lisäk- si, jotka yhdessä vaiheessa toimivat ku- mouksina, toisessa puolustussiiirtoina, funktionmuutos 1.? a 2.A# 1.? b 2.B# 1.A#? 1.B#! on itse asiassa *ainoa* tehtävän sisäl- töä yhteen nivova elementti ja sellaisenaan varsin tervetullut lisä juuri tähän muutospe- livarianttiin.

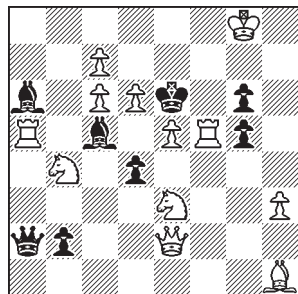
Alku- ja mattisiirron vuorottelun erään- lainen perusesitys on kaavio 1.A? a 2.B# 1.B! a 2.A#, eli se kuuluu funktioteemojen ryhmään 2. Lukija voi luoda vielä silmäyk- sen tehtävään F1, jossa kaavion esittävät

F11. Anatoli Vasilenko3.kum. S. Šedej 50 JT
1990

2# 11+9

F12. J.C. van Gool3.p. *Probleemblad* 139. TT
1981

2# 3 ratkaisua 11+1

F13. Anatoli Slesarenko2.p. *Die Schwalbe* 1991

2# 12+8

muunnelmat 1.Df5? Rf4 2.e6# 1.e6! Rf4 2.Df5#. Englanniksi tästä vuorottelusta käytetään nimitystä "(sequence) reversal I", FIDE-albumien saksankielisessä osassa "Salazar", mikä on aika onnetonta, koska Francisco Salazarin vuonna 1968 esittelemässä ideassa tärkeämpää oli samojen nappuloiden muodostaman patterin esiintyminen eri paikoissa eri vaiheissa, ei suinkaan pelkkä alku- ja mattisiirron vuorottelu.

Joka tapauksessa termille ei ole vakiintunut suomenkielistä vastinetta. "Salazar" kannattaa hylätä suoralta kädeltä. Alku- ja mattisiirron vuorottelu on mahdollinen sateenvarjoterminä, joka kattaisi kaikenlaiset tapaukset. Siirtovaihto(-teema) olisi ytimekäs nimitys, vaikka sitä rasittaakin termin käyttö muissa, yleensä kielteisissä yhteyksissä. Jatkossa käytän sitä kuitenkin tässä supeassa merkityksessä.

Yllä kuvattu kaavio ei sellaisenaan kuulu artikkelini piiriin, mutta siitä on olemassa muunnos, josta käytän nimitystä pseudo-siirtovaihto: 1.A? a2.B# 1.B! b2.A#. Se onkin kiinnostavampi kuin peruskaavio, joka syntyy laatiessa aivan kuin vahingossa samantapaisin keinoin kuin alku- ja uhkaussiirron vuorottelu tehtävässä F7. Sen sijaan sen välttäminen vaatii hiukan ponnistelua!

Tehtävässä **F11** pseudo-siirtovaihto esiintyy yhtenä elementtinä: *1.-Le5/Kg4 2.Ld3/Dxg5# 1.Ld7A? (2.Txe3#) Kg4a 2.Te4B#, 1.-Te5! 1.Te4B (2.Dh7#) Le5b 2.Ld7A#. Alkusiirron jälkeen ei käy 1.-Kg4?? 2.Ld7# siksi, että mustan siirto on mahdo-

ton. Houkutuksessa 1.Ld7? puolestaan mattisiirto (1.-Le5:n jälkeen) 2.Te4?? on mahdoton.

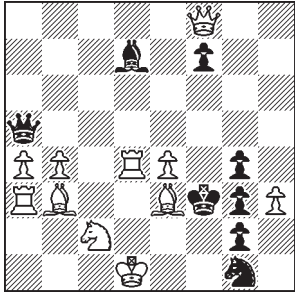
Tehtävässä on muitakin sisältöä, mutta otan esiin vain toisen kaavion, joka on käsiteltävän sukulainen ja nimeltään anti-siirtovaihto, joka normaalisti noudattaa kaaviota 1.A? a2.B# 1.B! a2.C#, mutta tässä tehtävässä kannattaa aloittaa ratkaisusta, eli 1.Te4A! Le5 2.Ld7B# 1.Ld7B? Le5 2.Dh7#C. Lisäksi tehtävässä esiintyy vielä ns. Erohin-teema, joka anti-siirtovaihdon tavoin kuuluu funktionmuutosteemojen ryhmään 2.

Syklinen pseudo-siirtovaihto kaaviolla 1.A a2.B# 1.B b2.C# 1.C c2.A# on sekin mahdollinen, joskaan ei kovin tavallinen laadinta-aihe. Erikoisessa erakkokuningastehtävässä **F12** vaatimus "kolme ratkaisua" ei ole välttämätön, mutta *Probleembladin* teematurnauksessa vaadittiin useampiratkaisuisia tehtäviä. **1.Th4A!** sp Kxg6 2.Lh7B# **1.Lh7B!** sp Kxe6 2.Rd4C# **1.Rd4C+!** Kf4 2.Th4#. Korkea sijoitus voi kieliä siitä, että tehtävä olisi teeman varhaisimpia esityksiä.

Tehtävä **F13** osoittaa, että teema on mahdollista esittää aivan normaalistikin, eli kaksin houkutuksin ja ratkaisuin, eikä pelinkään tarvitse olla niin väkinäistä ja niukkaa kuin F12:ssa, vaikka hyvää tekniikkaa se kysyykin: 1.Dg4A? (2.Txg5#) Lxd6 2.Tf7B#, 1.-b1D! 1.Tf7A? (2.Txe7#) Kxe5 2.Rc4C#, 1.-dxe3! **1.Rc4C!** (2.Tf6#) Kxf5 2.Dg4A#. Arvokasta on pakoruudun anta-

**F14. A. Motšalkin
& A. Postnikov**

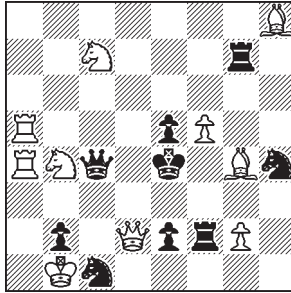
2.p. Peremoga-45 JT 1990

2# 11+8

F15. Ferenc Fleck

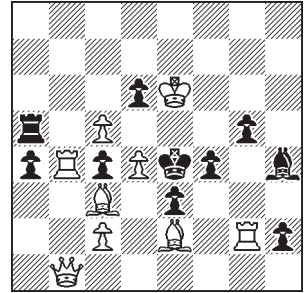
1.-2.p. Magyar Sakkélet
1975

2# 10+9

F16. C. Goldschmeding

1.p. Urania TT 1979-80

2# 9+10

minen sekä toisen houkutuksen että ratkaisun alkusiirrossa. Tehtävässä on lisäksi siirtovaihto normaalimuodossaan 1.Dg4A? Lxd6a 2.Tf7B# 1.Tf7B? Lxd6a 2.Dg4A# ja puolustuksenmuutoksia, mutta paikan albumissa tehtävä lunasti ennen muuta syklisellä pseudo-siirtovaihdolla.

Sekä alku- ja uhkasiirron että alku- ja mattisiirron vuorotteluteemat ovat samantapaisia siinä(kin) mielessä, että molemmissa teeman toteutus edellyttää ainakin yhtä, mieluummin kahta tai jopa useampaa valkopatteria. Myös F13:ssa on g4-e6-patterilinjan lisäksi (puoli)patterilinja e2-e6, joka toimii kahdessa muunnelmassa 1.Tf7? Kxe5 2.Rc4# ja 1.Rc4! Lxd6 2.exd6#. Varsinkin jälkimmäinen matti on ovela, sillä vT suojaa lopulta a5:stä käsin annetun pakoruudun f5! Kyseinen T on hyvin työllistetty, sillä joissain varianteissa se suoja myös e5:n. Vain vRb4:n rooli on vähäinen, sillä sitä tarvitaan ainoastaan ratkaisun mattisiirrossa 1.-gxf5 2.Ld5#.

Edellä annoin kaksi esimerkkikaaviota siitä, miten alku- ja mattisiirrot voivat vuorotella. Tehtävä F14 esittää niistä toisen, mikä sinänsä ei vielä riitä sisällöksi, mutta funktionmuutostematiikka sitoo 3x2-Zagorujkon ja yhden puolustuksenmuutoksen (C) sieväksi paketiksi: 1.Lxf7? (2.Re1#) Lxa4a/Dxa4b 2.Ld5A/Le6B#, 1.-Dxb4! 1.Ld5A? (2.Re1#) Lxa4a/Dxa4b 2.Dxf7[C]/e5#, 1.-gxh3! 1.Le6B! (2.Re1#) Lxa4a/Dxa4b 2.Lxg4/Dxf7[C]#. Tehtävässä on pientä moittimista siellä täällä, kuten alkuasema-uhka 1.-hxg4, yhden ja saman uhkauksen toistuminen sekä vD:n toimiminen pelkkä-

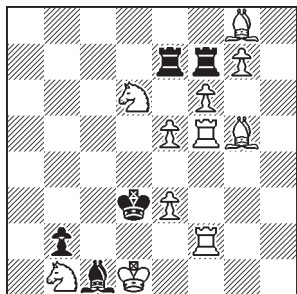
nä T:na, mutta on mahdollista, että tätä temaattista kokonaisuutta ei ollut aiemmin tehty, mikä hyvin selittäisi albumiin pääsyn.

Kuten edellä mainitsin, kaavion voi toteuttaa niin, että ratkaisuvaiheen korvaa esipelillä, mikä onkin helpompaa. Kuriositeettina annan varhaisen esimerkin F15, jossa tämä funktionmuutosidea pyrkii esittäytymään peräti 6-kertaisena: *1.-Da6/Dc6/Dd5/Dd3+/Dc2+/Da2+ 2.Rbxa6A/Rxc6B/Rbxd5C/Rxd3D/Rxc2E/Rxa2F# 1.Rba6A? (2.Txc4,Rc5#)Rd3! 1.Rc6B? (2.Txc4,Txe5#)Rf3! 1.Rbd5C? (2.Txc4,Rc3,Rf6,De3#)Txg4! 1.Rd3D? (2.Txc4,Rc5,Rxf2#)Kd4! 1.Rc2E? (2.Txc4,De3#)Rxf5!1.Ra2F! (2.Txc4,Rc3#)Txg4 2.Txe5#.

Huolimatta aika rankoista apukeinoista (kaksois- ja moniuhkaukset, kiinnittävät alkusiirrot) kelpo saavutus, mutta valitettavasti 1.Rd3? kumoutuu myös siirtoon 1.-Txg4!, sillä 2.Txe5 ei ole matti (2.-Kd4). Tehtäväshakissakin esiintyy joskus tällainen joukkosokeus: virhettä eivät nähneet sen enempää laatija, ensipainostojmittaja, ratkaisijat, tuomari kuin unkarilaisantologian kerääjäkkään. En tiedä, onko joku sen jo nähnyt, mutta haastan silti ennätysuuntautuneet lukijat (haloo, Vaasa!) työstämään korrekta muotoa tästä tehtävästä – tai sitten laatimaan kokonaan uuden!

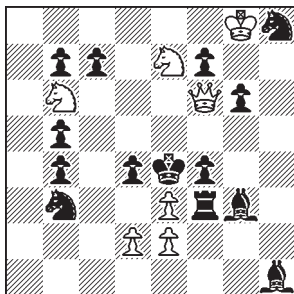
Fleckiä luultavasti inspiroi luomukseen- sa vuonna 1974 käyty Unkarin Shakkiliiton teemakilpailu, jonka voitti "vain" 4-kertainen saavutus, jossa esipeli oli korvattu erittäin arkipäiväisellä houkutuksella (eli kaavio 1.? a/b/c/d/ 2.A/B/C/D# 1.A? 1.B? 1.C? 1.D!).

F17. Vjatšeslav Kopajev
2. kum. Šahmaty (Riika)
1978

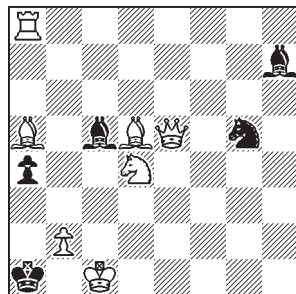
2# 11+5

F18. Branislav Djurašević
4.s. Liga Problemista/V
1981

2# b) mKe4→c5 7+14

F19. Marjan Kovacevic
2.kum. S. Mitrinovic MT
1982

2# 7+5

Samojen valkean siirtojen esiintyminen sekä alku-, uhka- että mattisiirtona

Ainakin kaksi tähän ryhmään kuuluvaa teemaa sai syntynsä 1970- ja 1980-lukujen taitteessa, jolloin aika ilmeisesti oli kypsä funktionmuutostematikan yhden ääriäidan tutkimiseen.

Yksi teemoista kantaa nimeä Urania-teema itäsaksalaisen populaaritieteellisen julkaisun mukaan, joka organisoii aiheesta ensimmäisen teematurnauksen 1979-80. Sen voittaja **F16** esitti teeman jo 3-kertaisena: 1.Dh1? (2.Tg4A#) Lg3! 1.Tg4A? (2.Dh1#)Le1! 1.Txc4B? (2.d5C#)d5! 1.d5C? (2.Txc4B#) Txc5! **1.Le1!** (2.c3#) f3/Kxd4/c3 2.Tg4A/Txc4B/d5C#. Kaiken kruununa on ratkaisussa pakoruudun anto.

Kilpailujulistuksen yhteydessä annettu esimerkkitehtävä (Fritz Hoffmann, *Land og Folk* 1978, Kg7 Dh5 Te1 Lb5f2 Rc5 sd3e5e6 - Kd5 Lg2 Rh7 sd6 [10+4] 1.Df7A? Le4! 1.e7? [2.Df7A#] Le4! 1.Ra6! [2.Rc7#] Kxe6 2.Df7A#) on sivuratkaisullinen (1.Dh4!), joten senkin puolesta ensimmäisen korrektilin teemaesityksen ajoittaminen on hankalaa. Yksi esimerkkitehtävä **F17** on samalta vuodelta: 1.T5f3? (2.Lh7A#)Lxe3/Txg7,Txf6 2.Td2/Lc4#, 1.-Txe5! 1.Lh7A? (2.T5f3#)Lxe3/Txf6/Txe5 2.Tf4/Txf6/Txe5#, 1.-Txg7! **1.T5f4!** (2.Td4#) Lxe3/Kxe3 2.Lh7A/T2f3#. Pääsisältönä on monivaiheinen matintuospeli, mutta Urania-teema on kiintoisa ja ilmeisesti laadinta-aikaan uusi liisa.

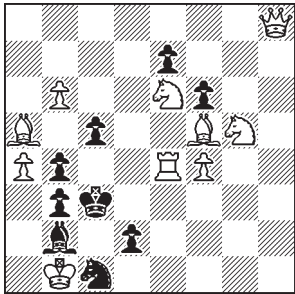
Vaikka em. teematurnaus ilmeisesti esitti melko tyhjentävästi sen, mitä teemas- ta on saatavissa irti, Urania-teema on edel-

leen satunnaisesti esiintyvä idea tehtävissä, jotka esittävät muitakin funktionmuutosteemoja. Teemaanhan on jo sisäänrakennettu kaikki vuorottelukaaviot: alku- ja uhkasiirto, uhka- ja mattisiirto ja matti- ja alkusiirto. Esimerkiksi tehtävässä **F17** esiintyvät funktionmuutosteemojen ryhmään 2 kuuluvat alku- ja uhkasiirron vuorottelu ja siirtovaihto.

Toinen idea, jossa sama valkean siirto esiintyy sekä alku-, uhkaus- että mattisiirtona on nimeltään Djurašević-teema. Se on huomattavasti vaativampi kuin Urania-teema, sillä siinä edellytetään, että valkean samat kolme siirtoa esiintyvät vähintään kahdessa funktiossa samaa mustan puolustussiiirtoa vastaan. Kaavio on siis 1.A? (2.B#) a 2.C# 1.B! (2.C#) a 2.A#. Teema on nimetty jugoslavalialaatiija Branislav Djuraševićin mukaan. Hän esitti teeman vuonna 1981 2 siirron mattitehtävässä pseudo- muodossa eli mustan eri puolustussiiirtoin, tosin raskain kaksosin. Historiallisista syistä suostun antamaan ensiesityksen **F18**: A) **1.Rd7A!** (2.De5B#) fxe3 2.d3C# B) **1.d3C!** (2.Rd7A#) cxb6 2.De5B#. Sykli on hiukan ylläesitetystä poikkeava, mutta se ei muuta itse pääasiaa.

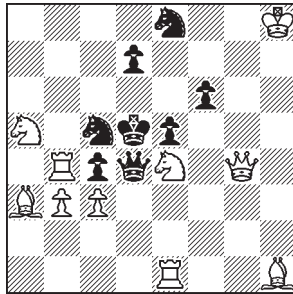
Ensimmäinen pseudo-esitys ilman kaksosia saattaa olla **F19**: 1.Lc3A? (2.b4B#) Re4 2.Rc2C#, 1.-Lb4! **1.b4B!** (2.Rc2C#) axb3 o.i. 2.Lc3A#. Kuten erikoisen ohestalyöntikoneisto ja houkutuksensa yövartijaksi jäävä vD vihjaavat, teema on äärettömän vaikea, eikä sitä tietääkseni olekaan ihannemuodossa onnistuttu 2 siirron mattitehtävässä tekemään ilman kak-

F20. Daniel Papack
1.p. *Freie Presse* 1997

2# 10+9

F21. Ivan Kiss & L'udovit Lehen
1.-2.p. *Pravda-Tirnavia*
1988

2# 10+8

ole hirveän paljon. Tehtävässä F19 on yksi, eli ratkaisun alkusiirto estää fyysisesti houkutuksen alkusiirron (1.b4! [2.Lc3?]), mutta avaa samalla toisen patteri- ja uhkauslinjan. Houkutuksessa taas alkusiirto tekee toisen patterin toimimattomaksi. F20:ssä on pikkuisen toisenlainen mekanismi, joka saattaa olla helpompi tutkia laudalla kuin selostaa sanallisesti.

Moderni 2-siirtoistematikka on välillä vaikeaa, kun

sosia tai satuehtoja (tai houkutuksena esiintyvää laitonta ohestalyöntialkusiirtoa!). Sama pätee myös laajennettuun pseudomuotoon 1.A (2.B#) a 2.C# 1.B (2.C#) b D# 1.C (2.D#) c 2.A#. Lyhyemmässä pseudomuodossa 1.A? (2.B#) a C# 1.B! (2.C#) b 2.A# teema sopii kuitenkin tämän kirjoitelman puitteisiin, sillä mustan siirroillahan ei ole merkitystä.

Toisaalta aihe on minun puolestani pikaisesti käsitelty, sillä en tiedä, mitä teemasta on laadittu tehtävän **F20** jälkeen. Papack on saanut tehtävänsä mahdolluttua yllättävästi sisältöä ottaen huomioon, että jo pelkkä Djurašević-teeman esittäminen on vaikeaa: *1.-Kd3 2.Dh3# 1.Txb4A? (2.Td4B#) Rd3 2.Re4C# (1.-Ra2/cxb4/c4 2.Dh3/Dc8/Tb5#), 1.-La3! **1.Td4B!** (2.Re4C#) fxg5 2.Txb4A# (1.-cxd4 2.Dc8#). Varsinkin houkutusvaiheesta löytyy mukavasti varianteja, kokonaisuudesta vielä yksi puolustuksenmuutoskin. Vaikka alkusiirto ottaa pakoruudun, siirtoon 1.-Kd3 on onneksi esipelimatti 2.Dh3#. Syrjäinen vD on muutenkin hyvin työllistetty.

Edellisen väliotsikon alla lupasin palata tämän ja edellisen tehtävän yhteydessä vielä yhteen ideaan, jonka logiikka on seuraavanlainen: jos ratkaisun alkusiirto on A, joka houkutusvaiheessa on uhkauseksena, niin on normaalia, että ratkaisun uhkaus B on houkutusvaiheen alkusiirto, eli kaavio on 1.B? (2.A#) 1.A! (2.B#). Jos näin ei ole, kyseessä on alku- ja uhkasiirron antivuorottelu eli 1.B? (2.A#) 1.A! (2.B?). Keinoja tämän paradoksin esittämiseen ei

pitäisi tunnistaa sekin, mikä tehtävässä ei toteudu!

Kolmantena tähän alaotsikkoon kuuluvana teemana esittelen Spišská-borovicka 1991-teeman samannimisen slovakialaisen teematurnauksen mukaan. Ihanne muodossaan 1.A? (2.B#) a/b 2.C/D# 1.C! (2.D#) a/b 2.A/B# teema kuuluu funktiomuutosteemojen 2. ryhmään, mutta jos matinmuutoksia ei vaadita eli mustan puolustukset vaiheesta toiseen saavat muutua, ollaan 3. ryhmässä: 1.A? (2.B#) a/b 2.C/D# 1.C! (2.D#) c/d 2.A/B#. Nimitys voisi siis olla pseudo-Spišská-borovicka 1991.

Valitettavasti tämän teeman pseudo-variantin syntyäika on minulle epäselvä. Joka tapauksessa se on jonkin verran aikaisempi kuin emoteeman, josta esimerkiksi löytyi ainakin vuodelta 1988 (FIDE-albumi 1986-88, n:o A72).

Niinpä tyydynkin esittämään samasta albumista löytyvän tehtävän **F21**, jossa teema esiintyy houkutuksissa: 1.Tb5A? (2.Dg8B#) Dxe4/Dg1 2.Td1C/bxc4D#, 1.-Dxc3! 1.Td1C? (2.bxc4D#) Rxe4/Rd3,Rxb3 2.Tb5A/Dg8B#. Ratkaisussa **1.Tb6!** (2.Rxf6#) esiintyy vielä uhanpaluu 1.-Rxe4/Dxe4 2.Dg8B#/bxc4D#, mikä on lisä annettuun teemaan, samoin kuin houkutuksessa 1.Td1? Rd6 2.Rxf6# esiintyvän matin esiintyminen ratkaisun uhkasiirtona.

Tehtävä on hyvä esimerkki siitä, miten monia tässäkin artikkelissa annettuja kaavioita voi pitää vain viitteellisinä, sillä käytännön sovelluksia on teoriassa paljon. Se, joka on jaksanut kahlata tämän artikkelin

ajatuksella läpi, löytää tehtävästä myös pseudo-Le Grandin ja pseudo-siirtovaihdon.

Saatteeksi

Moderneille 2#-tehtäville on tyypillistä, että ne – kuten F1 ja F21 – ovat useiden funktionmuutosteemojen yhdistelmiä. Tehtäviä tutkivalle monet kaaviot ovat sikäli epäkiitollisia, että tehtävän teemasisältö ei avaudu, jos ei löydä kaikkea laatijan tarkoittamaa houkutuspelejä, jolla ei strategisessa mielessä ole aina yhtymäkohtia muihin houkuksiin tai ratkaisuun, tai ei kirjoita sekä houkutus- että ratkaisupeliä paperille. Monet ovatkin sitä mieltä, että nykyinen 2#-laadinta on eksynyt liian syvälle formalismin suohon.

Parhaissa funktionmuutoksia sisältävissä 2#-tehtävissä ovat kuitenkin myös perinteiset elementit kohdallaan: kiinnostava ja yhtenäinen tai luontevasti vaihtuva strategia, ratkaisijaa askarruttava alkusiirto, uskottavat houkutukset ja niin edelleen.

Tämä artikkeli valottaa vain yhtä 2#-tehtävien funktionmuutosteemojen ryhmää. Lisäksi aivan uusi maailma avautuu, kun teemoja siirretään kolme- ja monisiirtoislaadinnan puolelle sekä itse- ja apumatteihin – satushakista nyt puhumattakaan.

Haluan vielä korostaa sitä, että kirjoitelmani ei todellakaan pyri kartoittamaan sitä, mikä on 3. ryhmän funktionmuutostematii-kassa viimeistä huutoa, sillä olen kuluvalta

vuosituhannella seurannut aihetta huonosti. Olisikin kiinnostavaa lukea, onko jollakulla toisella suomalaislaatiijalla tai -tutkijalla tiedossa jotakin uudempiä, mahdollisesti jopa itse laadittuja esimerkkejä.

P.S. Artikkelissani ”Esitoimi (II osa)” (ST 1/2007, s. 24-30) oletin, että Kohtzin ja Kockelkornin on täytynyt tietää August Cywinski (1829-1905) tuotannosta, jossa esiintyi uussaksalaisia ideoita lähes puoli vuosisataa ennen heidän teostaan *Das Indische Problem* (1903). Sain sattumalta väliaikaisesti haltuuni kyseisen teoksen (jälkipainos 1982), jossa sivuilla 112-3 mainitaan Cywinski ja esitellään yksi hänen tehtävistään. Kirjoittajat pitivät tuolloin unhoon vaipunutta Cywinskiä ”yhtenä suurimmista shakkistrategista, joka koskaan on elänyt”. Koska kukaan sadoista lukijoistani ei ole vielä asiasta minulle huomauttanut, heidän eivät ilmeisesti tutki Kohtzin & Kockelkornin klassikkoo päivittäiseksi ylös-rakennukseksi.

Käsiini osui myös pikku vihkonen, joka on jälkipainos (1983) W. Fr. von Holzhausenin kirjoituksesta ”August von Cywinski de Puchala”, joka puolestaan ilmestyi vuonna 1911 julkaisussa *Akademischer Schachklub München. Festschrift zur Feier seines 25jährigen Bestehens*. Vihkosen saatteena on vielä lyhennelmä Dr. Eduard Mazelin *Wiener Schachzeitungissa* 1912 ilmestyneestä kirjoituksesta Cywinskistä. Siinä Mazel antaa kaksi laatijan jäämistöstä löytämänsä julkaisematonta tehtävää ja kuusi luonnosta.

SUOMEN TEHTÄVÄNIEKAT

30 vuotta sitten

N:o2 31.3.1977

KOLMEN PENNIN TEHTÄVIÄ. Englannissa on jälleen julkaistu uusi tehtäväkirja, joka sisältää 200 kpl ns. Meredith-muotoisia (8-12 nappulaisia) 2-siirtoisia mattitehtäviä. Sen on toimittanut kv. tehtävämestari Barry Barnes ja sitä on saatavilla ST:ltä erittäin halpaan kuuden (6) markan hintaan. Tehtävää kohden tulee siis hinnaksi kolme penniä ja jokainen niistä on varmasti sen arvoinen! Halpaan hintaan on selityksenä taskukirjamuoto (pehmeät kannet, halpa paperi) ja suuri painos. Ensimmäinen ST:lle tullut erä myytiin käsistä lähes välittömästi, mutta lisätilaus on lähdössä. Varaukset puheenjohtajalle tai uudelle taloudenhoitajalle.

ST on aina välittänyt kirjoja jäsenilleen huokeaan hintaan. Barnesin teoksen tehtäville ei tullut suurta kappalehintaa.

Summary

What is so special about the cover problem? It seems to be a simple affair, and one may be excused for wondering why it has been composed and published. A closer inspection shows that the mating positions of set play and solution are pseudo-identical, as the white rooks have switched places. An ingenious idea, which is topical for two reasons. Firstly, the current theme tourney of *Die Schwalbe* requires for such helpmate or stalemate problems, seriesmovers allowed. Secondly, the composer Pentti Sola, one of most important Finnish problemists ever, was born 100 years ago, on May 28, 1907.

In order to honour Pentti Sola, Suomen tehtäväniekat announces an international composing competition on p. 41 - please reprint and participate!

On p. 36 we have dedication problems, and more of those in the columns for original problems.

The traditional spring meeting of ST took place in Espoo, near Helsinki, but in rural environment. The weekend's program consisted of lectures, composing and solving competitions. The composing theme required for problems in which a move is instantly followed by a move of similar length and direction. This may be important in understanding the problems on p. 37.

In ST 1/2007, there were a few mistakes especially regarding the stipulations and piece numbers of ISC problems. The corrections are on p. 38.

For the first time, Neal Turner has received a proposal for his series of difficult problems. And who would be more qualified than legendary Pauli Perkonjoja to make this proposal, a 4# by Ramutis Juozenas on p. 39? On the same page we have another positive thing to report - Hans Gruber has temporarily settled on Finnish soil because of his professional work at the University of Turku.

As is well known, Greece will host this year's PCCC meeting instead of Bulgaria, as originally planned. We look forward to Rhodes - basic information on p. 40.

On the following page we have the announcement of Pentti Sola 100 MT, followed by originals columns. There have been a few changes in the editorial team. We are glad to welcome Pauli Perkonjoja as the studies editor and Steven B. Dowd as the helpmates editor!

There is not likely to be many problemists who have not seen a problem by Christer Jonsson. He is one of the most prolific contemporary composers, and continues to produce high-class problems. Christer is introduced on pp. 56-60, with 20 problems showing his versatility and skill.

Kari Valtonen adds another important part on his article series on problem chess themes and concepts. This time he researches the change of function of white moves in two-movers. There is plenty of food for thought on pp. 61-71.

The next ST is due to appear in summer-time, which we hope to be reasonably warm and full of productive composing ideas for each and everyone!

Seuraava ST

ilmestyy kesällä,